

บทที่ 3

บทบาทศิลปิน ไทยกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ศิลปิน : ความหมายและการจำแนกสาขา ¹

1. ความหมาย

คำว่า "ศิลปิน" ได้มีผู้ให้คำนิยามไว้ดังนี้

ความหมายทั่วไป

พลตรีพระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนครธาภิพงค์ ประพันธ์ ได้อธิบายความหมายของศิลปิน ว่าเป็นคำมาจากภาษาสันสกฤต ประกอบด้วย ศิลป เต็มปัจจัย อิน แปลว่า ผู้ประกอบศิลปะ

ความหมายเฉพาะ

พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ได้ให้ความหมายของศิลปินว่า ผู้มีศิลปะในการแสดงออก โดยมากเกี่ยวข้องกับเรื่องร้องรำทำเพลง

2. การจำแนกสาขาศิลปะ

มีการกำหนดสาขาศิลปะ โดยสำนักงานและกรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (สวช.) เพื่อจำแนกสาขาศิลปะที่ศิลปินได้สร้างสรรค์ แบ่งเป็น 3 สาขา ได้แก่

1. สาขาทัศนศิลป์

ทัศนศิลป์เป็นคำที่ใช้เทียบคำ visual art หมายถึง ศิลปะที่มองเห็นได้ด้วยตา จะเป็นศิลปะสองมิติ หรือสามมิติก็ได้ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

¹ คณะกรรมการการศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม สภาผู้แทนราษฎร, เอกสารประกอบ ฉบับที่ 1 การประชุมสัมมนาเรื่องบทบาทของศิลปินต่อศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมไทย เมื่อวันที่ 16 - 17 พฤษภาคม 2537 ณ อาคารรัฐสภา, 2537.

1.1 วิจิตรศิลป์ (fine art) หมายถึง ผลงานศิลปกรรมประเภทต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1.1.1 สถาปัตยกรรม (architecture) หมายถึง งานออกแบบอาคาร สิ่งก่อสร้างที่มีศิลปะ และวิทยาการ ซึ่งแสดงภูมิปัญญาของผู้ออกแบบอย่างโดดเด่น

1.1.2 จิตรกรรม (painting) หมายถึง ภาพเขียนสีและภาพลายเส้น

1.1.3 ประติมากรรม (sculpture) หมายถึง งานปั้นและแกะสลัก

1.1.4 ภาพพิมพ์ (printing) หมายถึง ศิลปะการพิมพ์ด้วยกรรมวิธีต่าง ๆ เช่น การพิมพ์ด้วยแม่พิมพ์ไม้ โลหะ ฯลฯ

1.1.5 ภาพถ่าย (photograp) หมายถึง ผลงานศิลปะ ภาพถ่ายที่เสนอด้วยสื่อและกรรมวิธีต่าง ๆ

1.1.6 สื่อประสม (mixed media) หมายถึง ผลงานศิลปะที่สร้างสรรค์ขึ้นด้วยกรรมวิธีและเทคนิคต่าง ๆ อย่างอิสระ

1.2 สาขาศิลปหัตถกรรม (arts & craft) หมายถึง ผลงานศิลปหัตถกรรมประเภทต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1.2.1 ภาพเขียน หมายถึง ภาพเขียนสี และภาพลายเส้น ที่มีลักษณะเฉพาะถิ่น

1.2.2 ภาพปั้น หมายถึง งานปั้นและแกะสลักตามรูป แบบศิลปะเฉพาะถิ่น

1.2.3 เครื่องปั้นดินเผา หมายถึง ผลงานที่เกิดจากกรรมวิธีของการทำเครื่องปั้นดินเผาลักษณะต่าง ๆ

1.2.4 เครื่องโลหะ หมายถึง ผลงานที่สร้างสรรค์ด้วยโลหะชนิดต่าง ๆ

1.2.5 เครื่องเขิน หมายถึง ผลงานที่สร้างขึ้นตามเทคนิค และกรรมวิธีของการทำเครื่องเขิน

1.2.6 เครื่องมุก หมายถึง ผลงานที่สร้างขึ้นตามกรรมวิธีการประดับมุกที่มีลักษณะเฉพาะถิ่น

1.2.7 เครื่องจักสาน หมายถึง ผลงานที่สร้างขึ้นด้วยวิธีการจักสาน โดยใช้วัสดุธรรมชาติ

1.2.8 เครื่องถักทอ หมายถึง ผลงานที่สร้างขึ้นตามเทคนิค และกรรมวิธีถักทอด้วยวัสดุต่าง ๆ

1.2.9 เบ็ดเตล็ด หมายถึง ผลงานศิลปะทัศนกรรมประเภทอื่น ๆ ที่สร้าง
ขึ้นด้วยวัสดุ และกรรมวิธีที่มีลักษณะเฉพาะถิ่น

2. สาขาวรรณศิลป์ (literature)

วรรณศิลป์ หมายถึง ศิลปะในการแต่งหนังสือ ศิลปะทางวรรณกรรม เช่น
นักวรรณศิลป์ วรรณกรรมที่ถึงขั้นเป็นวรรณคดี หนังสือที่ได้รับการยกย่องว่าแต่งดี ซึ่งวรรณศิลป์
แบ่งเป็นสาขาย่อยได้ ดังนี้

2.1 ร้อยกรอง ได้แก่

2.1.1 ร้อยกรองพื้นบ้าน (คำวซ้อ กลอนลำ กลอนแห่ กลอนหนังตะลุง
ฯลฯ)

2.1.2 ร้อยกรองสมัยใหม่

2.2 ร้อยแก้ว ได้แก่ เรื่องสั้น นวนิยาย เรื่องเล่าหรือถ่ายทอด (นิทาน
ตำนาน นิยาย) บทละคร บทความ สารคดี

2.3 กวีนิพนธ์

3. สาขาศิลปะการแสดง

ศิลปะการแสดง เป็นคำที่ใช้เทียบคำ performing art หมายถึง ศิลปะที่มีการ
แสดง ซึ่งเป็นได้ทั้ง วิจิตรศิลป์ (fine arts) ประยุกต์ศิลป์ (applied art) ทั้งแบบดั้งเดิม
หรือพัฒนาขึ้นมาใหม่ก็ได้ ดังต่อไปนี้

3.1 การละคร ประกอบด้วย

ละครเวที เช่น โนห์รา ซาตรี ฯลฯ ละครร้อง โขน ลิเก ระบำ (ประดิษฐ์
ขึ้นมาใหม่) รำ (ประดิษฐ์ขึ้นมาใหม่) ฟ้อน (ประดิษฐ์ขึ้นมาใหม่) เข้ (ประดิษฐ์ขึ้นมาใหม่) หุ่น
เช่น หุ่นละครเล็ก หุ่นกระบอก หนังใหญ่ หนังตะลุง การเขียนบทละครร้องหรือบทละครเวที เพื่อ
การแสดง

3.2 การดนตรี แบ่งออกเป็นดนตรีไทย และดนตรีสากล

1. นักดนตรี

2. นักร้อง

3. นักประพันธ์เพลง

4. ผู้อำนวยเพลง

5. ผู้ผลิตเครื่องดนตรี

3.3 การแสดงพื้นบ้าน ประกอบด้วย หมอลำ ซอ ลำตัด เพลงน้อย เพลงอีแซว เพลงนอก สวดคฤหัสถ์ ฯลฯ

ความเป็นมาของศิลปินไทย

ศิลปินในอดีตของชาติไทย จะได้รับการอุปถัมภ์จากราชสำนัก และข้าราชการในราชสำนัก ให้ปฏิบัติหน้าที่ของศิลปินตามความสามารถของตนด้วยการคิด สร้างสรรค์ผลงานที่ถนัด ซึ่งจะเห็นได้ว่า ในสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี ศิลปินในราชสำนักจำนวนมากได้สร้างสรรค์โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน รวมทั้งการแสดงที่เป็นเอกลักษณ์ของชาติไว้เป็นจำนวนมาก

ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ แม้อำนาจเมืองจะต้องทำศึกอยู่ แต่ศิลปินก็ยังได้รับอุปถัมภ์จากราชสำนัก และข้าราชการในราชสำนักอยู่ เช่น ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชทรงสนับสนุนให้ฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมของชาติให้เจริญรุ่งเรือง ด้วยการสนับสนุนด้านสถาปัตยกรรม จิตรกรรม วรรณกรรม นาฏกรรม และประณีตศิลป์ จำนวนมาก แม้ในรัชกาลต่อมา ศิลปินก็ยังได้รับการเชิดชูจากราชสำนักอย่างต่อเนื่อง และรุ่งเรืองยิ่งขึ้นมาตามลำดับ เช่น ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ศิลปินได้รับการส่งเสริมอย่างกว้างขวาง พระองค์ได้ทรงพระราชนิพนธ์เกี่ยวกับศิลปะไว้บางส่วน ดังนี้

ศิลปกรรมนาใจให้สร้าง โศก

ช่วยบรรเทาทุกข์ในโลกให้เหือดหาย

จำเวรญาติพาใจให้สบาย

อีกร่างกายที่จะพลอยสุขสรวาย

แม้ผู้ใดไม่นิยมชมสิ่งงาม

เมื่อถึงยามเศร้าอรุณาสงสาร

เพราะชาติเครื่องระงับดับรำคาญ
 โอสถใดจะสมานซึ่งดวงใจ
 เพราะการช่างนี้สำคัญอันวิเศษ
 ทุกประเทศนานาทั้งน้อยใหญ่
 จึงยกย่องศิลปกรรมนั้นทั่วไป
 ศรีวิไลลาศดีเป็นศรีเมือง

(สามัคคีเสวก)

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 ในช่วงต้นรัชกาล เศรษฐกิจเริ่มตกต่ำทั่วโลก ทำให้การอุปถัมภ์ศิลปินที่แสดงศิลปะไทยจากราชสำนัก และข้าราชการ ในราชสำนักลดบทบาทลงไป ประกอบกับวัฒนธรรมการแสดงจากต่างประเทศเริ่มเผยแพร่เข้ามา ในประเทศไทย ทำให้ประชาชนเริ่มให้ความสนใจกับการแสดงแบบใหม่มากยิ่งขึ้น และในปี พ.ศ. 2475 ได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นการปกครองตาม ระบอบประชาธิปไตยสภาพเหตุการณ์บ้านเมืองอยู่ในระยะหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญ ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจและการปกครอง ได้ส่งผลอย่างรุนแรงต่อสถานภาพของศิลปินไทย ดังนั้น ทำให้การ อุปถัมภ์ศิลปินจากราชสำนักขาดช่วงตอนลงเกือบจะสิ้นเชิง

การที่ฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศไทยในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองใน สภาวะวิกฤต ทำให้ทางราชการจำเป็นต้องยุบหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านศิลปะไทยเกือบทั้งหมด ทำให้ศิลปินคนสำคัญของชาติต้องแยกย้ายไปประกอบอาชีพอื่นที่ตนเองไม่ถนัด มีศิลปินยุคนั้นจำนวน มากที่อยู่ในฐานะของศิลปินตกยาก ต้องระง่ำปากมากกว่าสมัยใด ๆ ที่ผ่านมา

ในปัจจุบันนี้ การอุปถัมภ์ศิลปินจากทางในราชสำนักและข้าราชการในราชสำนักได้ลด บทบาทไปจากอดีต โดยเฉพาะศิลปินด้านศิลปะการแสดง ทั้งนี้ สืบเนื่องมาจากความนิยมของ ประชาชนได้เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย การอุปถัมภ์ได้ปรับเปลี่ยนเป็นการส่งเสริม สนับสนุน ดังพระราชสาส์นของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลปัจจุบันที่ว่า

... ศิลปหัตถกรรมและการกีฬา ตลอดจนวิชาช่างต่าง ๆ เป็นสิ่งจำเป็นที่คนทุกคนจะ ต้องสนใจศึกษาเพื่อประโยชน์ เพื่อความสุขในชีวิต การกีฬาที่จัดและฝึกหัดอย่างถูกต้อง ตรงตาม วัตถุประสงค์และระเบียบวิธีที่แท้จริง จะสามารถสร้างสุขภาพและความเข้มแข็งให้แก่ร่างกายและ จิตใจเป็นอย่างดี

ทำนองเดียวกันวิชาศิลปะทัศนกรรมที่ฝึกหัดอบรมถูกวิธีและความหมายก็จะปลูกฝังความคิด ความริเริ่ม ความพยายาม พร้อมทั้งความขยันหมั่นเพียรให้เกิดมีขึ้นได้อย่างสำคัญยิ่ง ส่วนความรู้ในเรื่องการช่างนั้นจะช่วยให้ได้รู้ได้เข้าใจในคุณค่าของฝีมือ และรู้จักนิยมของที่ดี ซึ่งที่สุดจะเป็นผลทำให้สิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่ผลิตขึ้น มีคุณภาพได้มาตรฐานใช้การได้จริง ๆ จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะสนับสนุนกิจกรรม ทั้งนี้ ให้เกิดประโยชน์แน่นอนกว้างขวางยิ่งขึ้นไป ...

... ฉะนั้น การดนตรีนี้จึงมีความสำคัญสำหรับประเทศชาติ สำหรับสังคม ถ้าทำดี ๆ ก็ทำให้คนเรามีกำลังใจที่จะปฏิบัติงานการ ก็เป็นหน้าที่ส่วนหนึ่งที่ให้ความบันเทิง ทำให้คนที่กำลังท้อใจ มีกำลังใจขึ้นมาได้ คือเร้าใจได้ คนกำลังไปทางหนึ่ง ทางที่ไม่ถูกต้อง ก็อาจจะดึงให้กลับมาในทางที่ถูกต้องได้ ฉะนั้น ดนตรีนี้มีความสำคัญอย่างยิ่ง จึงพูดได้กับท่านทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับการดนตรีในรูปการณต่าง ๆ ว่ามีความสำคัญและต้องทำให้ถูกต้อง ต้องทำให้ดีทั้งถูกต้องในทางหลักวิชาการของการดนตรีอย่างหนึ่ง และก็ต้องทำตามหลักวิชาการของผู้ที่มีศีลธรรม มีความซื่อสัตย์ สุจริต ก็จะทำให้เป็นประโยชน์อย่างมาก เป็นประโยชน์ต่อทั้งส่วนรวม ทั้งส่วนตัว เพราะก็อย่างที่กล่าวมาแล้วเพลงนั้นมันเกิดความรู้สึกภายในของตัวเองได้ ความปิติในผู้อื่นได้ ก็เกิดความสุขได้ เกิดความเสียก็ได้ ฉะนั้น ก็ต้องมีความระมัดระวังให้ดี ...

ในยุคสมัยที่ราชสำนักและข้าราชการในราชสำนักอุปถัมภ์ศิลปินนั้น จะพบว่าศิลปินจำนวนมากที่ได้รับพระราชทานยศ ตำแหน่ง ตามความรู้ความสามารถของตนให้เป็นเกียรติคุณแก่วงศ์ตระกูล ซึ่งศิลปินเหล่านี้ คือผู้สร้างสรรค์งานศิลปะชั้นสูงไว้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมจำนวนมากของชาติมาจนปัจจุบัน

แต่อย่างไรก็ตาม ในขณะที่ศิลปินส่วนหนึ่งได้รับการอุปถัมภ์จากวัง และข้าราชการในราชสำนักนั้น ก็ยังมีศิลปินอีกเป็นจำนวนมากได้รับการอุปถัมภ์จากประชาชน ศิลปินเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นศิลปินสาขาศิลปะการแสดงที่เน้นหนักไปทางการแสดงพื้นบ้านที่เข้าถึงวิถีชีวิตของประชาชนทั่วไป ทำให้ได้รับการอุปถัมภ์จากประชาชนเป็นอย่างดี

การอุปถัมภ์ศิลปินของประชาชนในบางประเภทได้เสื่อมความนิยมลงไปมาก เช่น ลิเก นักร้องลูกทุ่ง ฯลฯ การแสดงของศิลปินบางประเภทมีอยู่เฉพาะการสาธิต เช่น เพลงเรือ เพลงพาดควาย ฯลฯ เป็นต้น และที่ยังอยู่ในความนิยมของประชาชนก็มี เช่น หนังตะลุง หมอลำ ลำตัด ฯลฯ เป็นต้น และในปัจจุบันงานด้านศิลปะซึ่งมีหลายสาขานั้น ได้มีการดำเนินกิจการในรูปแบบธุรกิจ โดยให้ทางด้านเอกชนเข้ามาดำเนินกิจการในรูปแบบของบริษัท ธุรกิจบันเทิง เพื่อสามารถนำผลงาน

ทางศิลปะของศิลปินมาจัดแสดงผลประโยชน์ในเชิงพาณิชย์เป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งศิลปะในด้านศิลปะการแสดง เป็นด้านที่มีการนำผลงานของศิลปินมาเห็นอย่างชัดเจน จากจุดนี้ทำให้ศิลปินเริ่มมีความต้องการที่จะสร้างผลงานมุ่งในเรื่องผลกำไร โดยจะสร้างผลงานตามที่ตลาดต้องการมากกว่าการสร้างผลงานศิลปะ เพื่อศิลปะที่แท้จริง

สรุปได้ว่า ศิลปินไทยในอดีตได้รับการอุปถัมภ์ สนับสนุน จากราชสำนัก ประชาชน และจนถึงปัจจุบัน ศิลปินเหล่านี้ได้สร้างผลงานควบคู่กับวิถีชีวิตของประชาชนตลอดมา

ขอบเขตการศึกษา ผู้เขียนได้กำหนดขอบเขต คำว่า "ศิลปิน" เฉพาะด้านการแสดง คือ ศิลปินนักร้อง และศิลปินนักแสดง เนื่องจากมีศิลปินหลายสาขา จึงขอนำเสนอศิลปินที่ประชาชนรู้จักและสนใจมาก ดังนั้น ศิลปินในการศึกษา คือศิลปินนักร้อง ศิลปินนักแสดง

ศิลปินไทย - ประเภทนักร้อง

เกริ่นนำ คำว่า "นักร้อง"

เพลงและดนตรีเป็นสิ่งที่เข้ามาพัวพันกับชีวิตของเราตั้งแต่วันแรกของชีวิตจนกระทั่งวันสุดท้ายแห่งชีวิตอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

เพลง คือ ส่วนที่เป็นเนื้อหาสาระที่เป็นภาษาพูด ภาษาเขียน ส่วนดนตรีนั้นเป็นภาษาท่วงทำนอง จังหวะ เสียงสูงต่ำ เพลงทุกเพลงต้องมีลักษณะทางดนตรีเสมอ คือ มีท่วงทำนอง จังหวะ เสียงสูงต่ำ เช่น เพลงกล่อมเด็ก เป็นต้น

สำหรับนักร้อง คือบุคคลที่นำเพลงมาขับร้องประกอบกับดนตรี

ความเป็นมาของนักร้องไทย

จากการที่ไทยรับเอาอารยธรรมทางด้านดนตรีมาจากชาติตะวันตกในช่วงที่มีการเปิดประเทศเพื่อเจริญสัมพันธไมตรี ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ในราชจักรีวงศ์ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้นำเครื่องดนตรีของฝรั่ง คือ แตรฝรั่ง เข้ามาใช้ในการหัดแถวทหาร จนมีพัฒนาการมาเป็นวงแตรวง ที่ใช้บรรเลงเป็นเพลงสรรเสริญพระบารมี พระมหากษัตริย์ ในช่วงปี พ.ศ. 2420 ต่อมาในช่วงปี พ.ศ. 2446-2447 วงแตรวงได้ขยายบทบาทมาเป็นวงโยธวาทิต (military band) ใช้บรรเลงเพลงทั่ว ๆ ไป ที่โดยมากดัดแปลงท่วงทำนองมาจากทำนองเพลงไทยแท้ หรือไทยเดิม เช่น เพลงวอลซ์เมขลา ดัดแปลงมาจากเพลงทกบท เพลงมหาฤกษ์ ดัดแปลงมาจากเพลงมหาฤกษ์สองชั้น หรือเพลงนางครวญ ที่ดัดแปลง

มาจากเพลงนางครวญสามชั้น ต่อมามีการเปลี่ยนแปลงจากเพลงไทยเดิมหรือเพลงไทยแท้มาเป็นเพลงไทยในแนวใหม่ ที่ใช้เครื่องดนตรีสากลบรรเลงทำนองที่อาจจะดัดแปลงมาจากทำนองเพลงไทยเดิม และได้วิวัฒนาการเรื่อย ๆ มา เช่น ในปี พ.ศ. 2451 มีการแต่งเพลงมาเป็นเพลงประกอบละครร้อง ที่ดัดแปลงมาจากละครโอเปร่า ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งวงซิมโฟนีออเคสตรา (symphony orchestra) ขึ้นเป็นครั้งแรก

ประเภทนักร้อง แบ่งได้ตามยุคสมัย ดังนี้

1. นักร้องแนวลิลาศ มีลักษณะของนักร้องเดี่ยวหรือนักร้องหมู่ประจำวง หรือ คณะดนตรีที่มีทั้งนักร้องและนักดนตรี รวมอยู่ด้วยกัน เช่น คณะสุนทราภรณ์ วงดนตรีทิพย์ลิ้นส่วนพระมหากษัตริย์วงแชมเบอร์มิวสิกของ ล้วน ควันธรรม หรือวงดนตรีคีตวัฒน์ เป็นต้น ส่วนแนวดนตรีในรูปแบบนี้ เป็นรูปแบบของเพลงมาตรฐาน คือเป็นเพลงที่เป็นอารมณ์ และเทคนิคแบบไทย วงดนตรีเป็นลักษณะวงดนตรีลิลาศ มีการแต่งทำนองและคำร้องขึ้นใหม่ ทำนองเป็นทำนองที่มีความเป็นสากลมากขึ้น ไม่มีแนวเพลงไทยเดิมอยู่ นักร้องแนวลิลาศ มีลักษณะนักร้องหญิงมีเสียงแหลมสูง ถ้าเป็นนักร้องชายจะมีเสียงที่มีการทอดหางเสียงท้ายคำแบบเน้นวลในลักษณะ เอื้อ สุนทรสนาน ลักษณะของการแสดงบนเวทีของนักร้อง จะเป็นการยืนร้องเพลง โดยไม่มีการออกลีลา ท่าทางประกอบเพลงที่ยากนัก นอกจากเพลงคู่ที่บางครั้งอาจมีการกระเข้าเข้าแห่ เกี่ยวพาราลีตามเนื้อเพลง ส่วนจังหวะและท่วงทำนองเพลงมีเค้าโครงมาจากจังหวะเพลงเต้นรำลิลาศของสากล เช่น จังหวะ ชะ ชะ ชะ (cha cha cha) จังหวะรุมบ้า (rumba) จังหวะแทงโก้ (tango) จังหวะออฟบีท (off - beat) เป็นต้น มักจะร้องในงานประเภทงานบอลล์ งานเลี้ยงสังสรรค์ที่มีเวทีลิลาศ หรือมีฟลอร์เต้นรำ ที่ให้ชุมชนผู้ฟังมีโอกาสเข้ามาลีลาศประกอบกับการบรรเลงของวง โดยเพลงลิลาศนี้เป็นที่นิยมสูงสุดในช่วงปี พ.ศ. 2482

2. นักร้องแนวลูกกรุง เป็นนักร้องในยุคเดียวกันกับนักร้องแนวลิลาศ เป็นนักร้องที่มีลักษณะนิยมเป็นศิลปินเดี่ยว โดยจะมีผลงานเพลงของตนเองในรูปแบบของแผ่นเสียง ความโดดเด่นของศิลปินแต่ละคนจะแตกต่างกันไปตามลักษณะของเสียงร้อง และการขับร้องมีเอกลักษณ์ประจำตัวสูง นักร้องลูกกรุงเริ่มเป็นที่นิยมจากการขับร้องตามสถานเริงรมย์ เช่น ไนท์คลับ ไนท์บาร์ แนวทางในการแต่งกายทั้งหญิงและชายยังคงไม่แตกต่างไปจากเดิม คือ นิยมแต่งกายชุดสากลนิยม และไม่ค่อยแสดงท่าทาง หรือลีลาประกอบการขับร้องมากนัก เพราะที่ขับร้องส่วนมากจะเป็นเพลงช้า

หรือเพลงที่มีจังหวะเร็ว ปานกลาง ผู้ชมนิยมมารับประทานอาหารตามสถานที่นั้น ๆ พร้อมกับชมและฟังการบรรเลงเพลง รวมทั้งยังคงมีการลีลาศอยู่บ้าง

จะเห็นภาพพจน์ของนักร้องลูกกรุงดังนี้ "นักร้องลูกกรุงเขาก็ฟังจะมาเรียกกันที่หลังแต่จริง ๆ แล้วก็คือ นักร้องที่มาจากวงลีลาศที่แยกตัวออกมารับงานเดี่ยว ๆ จนได้อัดแผ่นกันไต่กันมาก หรือมาจากพวกเวทีละครนี่ก็มีอยู่บ้างเหมือนกัน เพลงลูกกรุงมาฮิตมาก ๆ ก็สมัยที่มีการร้องเพลงตามไนท์คลับที่คนมาเที่ยวกันมากเป็นแฟชันเลย แล้วนักร้องคนแรกที่มาร้องไนท์คลับที่ร้องแบบลูกกรุงนี่คือ คุณรวงทอง ทองลั่นทม นั่นนะทำให้เพลงลูกกรุงและนักร้องลูกกรุงฮิตมากแทนที่พวกนักร้องวงฟิลิปปินส์ที่เคยครองไนท์คลับมาก่อน"

นักร้องลูกทุ่งเป็นที่นิยมสูงสุดอยู่ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ประมาณ 10 ปี และค่อย ๆ เลื่อมความนิยมลงไป ศิลปินนักร้องในแนวเพลงลูกกรุงมีอยู่มากมาย อาทิ สุเทพ วงศ์กำแหง สวลี ผกาพันธุ์ รวงทอง ทองลั่นทม ชรินทร์ นันทนาคร รุ่งฤดี แพ่งผ่องใส ทนงศักดิ์ ภักดีเทวา ธาณินทร์ อิศรเทพ สามารต บริบูรณ์เวช ดวงใจ ไพจิตร ชรัมภ์ เทพชัย อูมาพร บัวพิ้ง วงจันทร์ ไพโรจน์ จินตนา สุขสถิตย์ ศรีไศล สุชาติวุฒิ เป็นต้น

3. นักร้องแนวลูกทุ่ง นักร้องลูกทุ่งมีจุดเริ่มต้นมาจาก 2 แหล่ง คือ จากแนวเพลงพื้นบ้าน เช่น พวกเพลงฉ่อย เพลงอีแซว ฯลฯ กับ แนวเพลงไทยเดิม โดยลูกทุ่งจะมีการประยุกต์เข้ามามีแบบฉบับเฉพาะตัว คือมีลูกเอื้อนลูกขัดในการร้อง

นักร้องลูกทุ่งมาได้รับความนิยมสูงสุดระหว่างปี พ.ศ.2484 - 2488 คือ ช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 เนื่องจากในระหว่างสงครามโลก ความบันเทิงต่าง ๆ ไม่สามารถจัดให้มีขึ้นได้มากนัก งานรื่นเริงต่าง ๆ ที่มีได้มากที่สุด คือ รำวงกับการประกวดร้องเพลง "ถือได้ว่าช่วงสงครามโลก เพลงรำวงเฟื่องฟูมากที่สุด ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เสร็จสิ้นลง พวกคณะรำวงต่าง ๆ พากันออกตระเวนแสดงกันไปทั่วประเทศ ทำให้เพลงรำวงหรือเพลงลูกทุ่งได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย มีนักร้องดัง ๆ เช่น เบญจมิตร

รูปแบบของนักร้องลูกทุ่ง จึงพัฒนามาจากการแสดงรำวง และต่อมาได้มีการแสดงแบบมีวงดนตรีวงใหญ่เล่นประกอบอยู่ด้านหลัง ในส่วนหน้าเวทีจะมีนักร้องยืนร้องเพลงสลับกับการแสดงของจำอวด ซึ่งในตอนแรกยังไม่ได้เรียกว่านักร้องลูกทุ่ง แต่เรียกว่าเป็นนักร้องตลาด เชื่อกันว่า คำว่าลูกทุ่ง เกิดขึ้นจากการที่อาจารย์ จำาง รังสิกุล ได้จัดรายการเพลงออกอากาศทางทีวี ช่อง 4 ในช่วงปี พ.ศ.2507 โดยนำเอา นักร้องตลาดมาออกทีวีโดยใช้ชื่อรายการว่า ลูกทุ่งกรุงไทย

พอดีกับช่วงนั้นมีภาพยนตร์เรื่อง Your Cheating Heart เข้าฉายที่โรงภาพยนตร์ดิงส์ และมีชื่อภาษาไทยว่า "เพลงลูกทุ่ง" ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับนักร้องคันทรี่ (country) ของอเมริกา จึงทำให้มีการยอมรับเอาคำว่า ลูกทุ่งมาใช้เรียกนักร้อง จากนั้นเป็นต้นมานักร้องแนวลูกทุ่งได้รับความนิยมยาวนาน จากจุดเริ่มแรกในช่วงปี พ.ศ. 2484 - 2488 จนถึงในปัจจุบัน โดยยังคงครองความนิยมในกลุ่มของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ โดยเฉพาะชาวบ้านชาวชนบท และคนต่างจังหวัด

นักร้องลูกทุ่งที่เป็นที่นิยมรู้จักกันอย่างแพร่หลายตั้งแต่ยุคแรกจนถึงปัจจุบัน อาทิ ไวพจน์ เพชรสุพรรณ สุรพล สมบัติเจริญ ผ่องศรี วรนุช ก้าน แก้วสุพรรณ ทูล ทองใจ รุ่งเพชร แหลมสิงห์ เพลิน พรหมแดน ชาย เมืองสิงห์ ชินกร ไกรลาศ สายัณห์ สัญญา ยอดรัก สลักใจ น้าอ้อย พรวิเชียร ศรีชัย เมฆวิเชียร ศรีคีรี ศรีประจวบ ชาดรี ศรีชล พุ่มพวง ดวงจันทร์ สุรชัย สมบัติเจริญ (ลูกชายของสุรพล สมบัติเจริญ) จรรยา ปิยะวดี นพดล ดวงพร สุณารี ราชสีมา เอกพจน์ วงศ์นาค โชคชัย โชคอนันต์ สลักจิต ดวงจันทร์ ยันนี่ ศรีอีสาน จินตหรา พูนลาภ ศรินทรา นิยากร เป็นต้น

4. นักร้องแนวเพื่อชีวิต โดยทั่วไปเมื่อกล่าวถึงแนวเพลงเพื่อชีวิต ก็มักจะชวนนึกถึงเหตุการณ์บ้านเมืองเมื่อครั้ง 14 ตุลาคม 2516 ถึง 6 ตุลาคม 2519 ซึ่งเป็นช่วงของความผันผวนความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้นระหว่างนิสิต นักศึกษา กับรัฐบาล ที่เริ่มจากการประท้วงของกลุ่มปัญญาชนที่ต้องการเรียกร้องความเป็นธรรมจากรัฐบาลแล้วบานปลาย ออกจะเป็นการกวาดล้างประชาชนจนมีการจลาจล และเสียชีวิตมากมายในที่สุด ความกดดันจากภาวะที่บีบคั้น ทำให้เกิดกลุ่มผู้ที่ต้องการต่อสู้ เรียกร้องความเป็นธรรมในสังคมในยุคนั้น

แต่ที่จริงแนวเพลงเพื่อชีวิตนั้น ได้มีมาตั้งแต่ยุคของรัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ซึ่งในยุคนั้นมี "นโยบายการนำประเทศก้าวไปสู่ความทันสมัยทำให้สภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากมาย นักแต่งเพลงก็ได้ระบายความรู้สึกต่าง ๆ ออกมาเป็นบทเพลง เช่น ผลงานของคำณ สัมปณานนท์ ในเพลง "มนต์การเมือง" หรือเพลง "สามล้อคัน" ที่แต่งโดย เสน่ห์ โกมารชุน

จะเห็นได้ว่าแนวเพลงเพื่อชีวิตมีมาก่อนยุค 14 ตุลาคม 2516 เพียงแต่ไม่ได้รับความนิยมแพร่หลาย และไม่ได้รับการส่งเสริมจากรัฐบาล เนื่องจากเพลงบางเพลงถือว่ามีเนื้อหากระทบกระเทือนต่อรัฐบาล ซึ่งถือเป็นเพลงต้องห้าม ประกอบกับสื่อมวลชนก็ตกอยู่ในมือของรัฐบาลโดยตรง เช่น กรมโฆษณาการ ซึ่งจะเผยแพร่แต่ผลงานที่มาจากวงดนตรีของกรมฯ เป็นต้น การที่เพลงเพื่อชีวิตมีอุปสรรคในการนำเสนอ เพราะการจำกัดขอบเขตของรัฐบาลในยุคนั้นทำให้ศิลปินนักแต่งเพลงหลายคนจำต้องพลิกผันบทบาทของตัวเองไป บางคนเปลี่ยนแนวมาแต่งเพลงเกี่ยวกับความรัก เพลง

ที่สะท้อนความเป็นอยู่แบบชาวบ้านธรรมดา หรือไม่กี่เพลงเกี่ยวกับธรรมชาติ หลังจากเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 จบลง แนวเพลงเพื่อชีวิตจึงเริ่มเข้ามามีบทบาทอีกครั้ง พร้อมกับเสรีภาพในการนำเสนอที่มีมากขึ้น ดังนั้น จึงได้มีศิลปินนักร้องเพลงแนวเพื่อชีวิตกลุ่มหนึ่งกลับมาบุกเบิกเพลงเพื่อชีวิตให้ฟื้นคืนมาอีกครั้ง นั่นคือ วงคาราวาน ซึ่งมีผลงานเพลงเพื่อชีวิตพร้อมกับศิลปินกลุ่มอื่น ๆ เช่น กรรมาชน ครูชน ต้นกล้า กงล้อ ร่มฉ่อน โคมฉาย ลูกทุ่งลัทธิธรรม ฯลฯ โดยมีเนื้อหากล่าวถึงเรื่องราวชีวิต ความเป็นอยู่ ความได้เปรียบเสียเปรียบ การเสียดสีสังคม ล้อเลียนการเมืองต่าง ๆ และเพื่อให้แนวเพลงเพื่อชีวิตได้รับความนิยม ได้เพิ่มเครื่องดนตรีไฟฟ้าเพื่อให้เข้าระบบในเชิงธุรกิจ นั่นคือ วงคาราบาว

ลักษณะเด่นของนักร้องแนวเพลงเพื่อชีวิต คือ การแต่งตัว เรียบง่าย เสื้อผ้า คือชุดที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น เสื้อยืด กางเกงยีนส์ รองเท้าผ้าใบ ฯลฯ

ศิลปินนักร้องแนวเพลงเพื่อชีวิตที่เป็นที่นิยมอยู่หลายกลุ่มคณะด้วยกัน เช่น คาราวาน คาราบาว คนด่านเกวียน โยป ชูชู คันไถ นิรนาม กรรมาชน อินโดจีน กะท้อน ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีศิลปินเดี่ยวอีกหลายคน เช่น อี๊ด โอภาส เล็ก คาราบาว (ปรีชา ชนะภัย) พงษ์เทพ กระโดนชำนาญ พงษ์สิทธิ์ คำภีร์ เป็นต้น

5. นักร้องแนวสตริง มีลักษณะและรูปแบบที่พัฒนามาจากการรับเอาวัฒนธรรมดนตรีสากลแบบตะวันตกเข้ามาอย่างมาก โดยเฉพาะการลอกเลียนแบบวงดนตรีที่เป็นวงยอดนิยมของอังกฤษ เช่น วงเดอะแชโดว์ คณะสี่เต่าทอง คลิป ริชาร์ด หรือวงดนตรีของอเมริกัน เช่น เอลวิส เพรสลีย์ เบรนต์าลี คอร์นนี่ ฟรานซิส เป็นต้น ซึ่งมีลักษณะของวงดนตรีที่ประกอบไปด้วย กีตาร์ 3 ชิ้น คือ กีตาร์ลีด (lead guitar) กีตาร์โซโล (solo guitar) และเบส (bass guitar) รวมทั้งกลองอีก 1 ชุด วงแบบนี้เรียกกันว่า วงแชโดว์

นักร้องในยุคต้นของแนวสตริงฯ จะถูกจ้างไปแสดงวงดนตรีในแนวแชโดว์ ตามค่ายทหารอเมริกันที่มีอยู่ในประเทศไทย เนื่องจากจากค่ายทหารอเมริกันได้ตั้งฐานทัพในประเทศไทยกรณีสงครามในช่วงปี พ.ศ. 2510 นอกจากแสดงให้กับค่ายทหารอเมริกันแล้ว ยังได้แสดงให้เห็นบรรดานักศึกษาได้ชมตามโรงภาพยนตร์ ซึ่งสมัยก่อนวัยรุ่นนิยมจัดงานแสดงดนตรีในโรงภาพยนตร์แล้วก็มีวงดนตรีที่โด่งดังมาจากค่ายทหารอเมริกันเป็นส่วนมากมาเล่นให้ชม เช่น วงหลุยส์กีตาร์บลู วงซิลเวอร์แซนด์ วงซาร์มมิ่งบอย วงข้างแดง ฯลฯ ซึ่งวงพวกนี้มักจะร้องเพลงบรรเลงเพลงสากลในแนวเพลงร็อกแอนด์โรล (rock'n role) ของวงดนตรีเมืองนอก อย่างเช่น Beatle Elvis Preslyie Cliff Richard แต่เนื่องจากความรู้สึกรุนแรงของวัยรุ่นกับดนตรีร็อก

มีผลให้เกิดการทะเลาะวิวาทกันบ่อยครั้งในการแสดงดนตรีแบบนี้ จนรัฐบาลต้องเข้ามาระงับไม่ให้มีการแสดงดนตรีเพื่อป้องกันการทะเลาะวิวาท ทำให้ทางสมาคมดนตรีแห่งประเทศไทยต้องหาทางช่วยเหลือ ด้วยการเพิ่มเอาเครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่ามาผสมกับเครื่องสายเดิม คือกีตาร์ แล้วเรียกวงดนตรีแบบนี้เสียใหม่ว่า วงสตริงๆ หรือวงสตริงๆ คอมโบ้ ที่เอาเครื่องเป่ามาผสม เพราะต้องการให้ลดความรุนแรงในแบบร็อคของวงแบบเซโด้ว ให้น้อยลง

เพื่อจุดเปลี่ยนแปลงของวงสตริงคอมโบ้ ก็เกิดขึ้นอีกครั้ง เมื่อวงดนตรีดิอิมพอสซิเบิล ซึ่งเป็นแชมป์ประเภทวงสตริงคอมโบ้ถ้วยพระราชทาน 3 ปีซ้อน (พ.ศ. 2512 - 2514) ได้พลิกแพลงเพลงไทยสากลขึ้นเป็นครั้งแรกในการทำเพลงประกอบภาพยนตร์ เรื่อง "โทน" เพลงของภาพยนตร์เรื่องนี้ทำให้เพลงไทยแนวนี้ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นมากมาย ทำให้ชื่อเสียงของวงดิอิมฯ ดังมาก พร้อม ๆ กับที่เริ่มหันมาทำเพลงไทยกันแทน และได้มีวงดนตรีในแนวสตริงๆ เพิ่มขึ้นมากมาย เช่น วงดนตรีชาติตรี วงแกรนด์เอ็กซ์ วงแม็คอินทอช วงรอยัลสไปรท์ วงคีร์บูลง วงฟรุ๊ตตี้ วงบรันดี วงเดอะเซนต์ วงฟอร์เอฟเวอร์ วงดิอินโนเซนต์ วงฟรีเบิร์ด วงเรดิโอ วงเจเนอเรชั่น วงพิงค์แพนเตอร์ วงเลเบอร์ วงโอเวชั่น วงซิกซ์เซนต์ วงเพาเวอร์แบนด์ วงสเตทเอ็กซ์เพรส วงบาราคุดัส เป็นต้น ส่วนนักร้องเดี่ยว แต่มีแนวเป็นเพลงป๊อป (pop) และมีวงดนตรีแบ็คอัพ (back up) ซึ่งมีอยู่หลายคนเช่นกัน อาทิ สุชาติ ชวางกูร คณะสาว สาว สาว คณะบุยุผ้าย จันทนีย์ อุณากร ชรัส เฟื่องอารมณ์ นันทิดา แก้วบัวสาย จิตติมา สุตสุนทร อัญชลี จงคดีกิจ เป็นต้น

6. นักร้องแนวเพลงสากลในปัจจุบัน เป็นช่วงที่ระบบธุรกิจเทป พร้อมกับการแข่งขันผลิตในค่ายเทปต่าง ๆ สร้างสรรค์ทั้งผลงานและศิลปินนักร้องมากมาย และมีหลากหลายรูปแบบหลายประเภท ดังนั้น ในช่วง 10 ปี ในการแข่งขันของค่ายเทปต่าง ๆ ในปัจจุบัน มีการสร้างนักร้องจากดารานักแสดง หรือผู้มีชื่อเสียงในวงการต่าง ๆ มาก่อน เนื่องจากดารา นักแสดง เหล่านี้ต่างเป็นบุคคลที่อยู่ในความสนใจของประชาชนอยู่แล้ว ซึ่งสามารถสร้างความสนใจให้กับคนฟังได้มาก และผลงานคงเน้นกลุ่มวัยรุ่นมากที่สุด ในขณะที่เดียวกันก็มีการสร้างผลงานและนักร้องให้นักฟังเพลงรุ่นเก่ามากขึ้น โดยการนำเพลงเก่า มาขับร้องใหม่ โดยนักร้องรุ่นใหม่ที่เป็นศิลปินในยุคปัจจุบัน เช่น เบิร์ต-ธงไชย แมคอินไตย์ อริสมันต์ พงษ์เรืองรอง ต้อม-เรนโบว์ เป็ญพิภตร์ ศิริกุล อ่ำพล ลำพูน คริสติน่า อากีล่าร์ แอม-เสาวลักษณ์ ลีละบุตร ใหม่ เจริญปุระ มีลา-มาลีวัลย์ มอส-ปฏิภาณ ปฐวีกานต์ เจ-เจตริน วรรณะลิน อ้อม-สุนิสา สุขบุญสังข์ ยัย-ปัทมวรรณ เค้ามูลคดี หนุ่ม-ศราราม เทพพิทักษ์ ยันนี่-ภัสสร บุญยเกียรติ เป็นต้น

ดังนั้น ปัจจุบันจึงเป็นยุคที่มีศิลปินเกือบทุกประเภทที่มีผลงานเป็นเพลงแนวไทยสากล แต่ส่วนใหญ่ยังคงเป็นแนวเพลงป๊อป (pop) เป็นเพลงที่มีท่วงทำนองการบรรเลงเป็นเพลงแนวสากล และมีพัฒนาการทางด้านเทคโนโลยีเครื่องดนตรีสูงขึ้น

ศิลปิน - นักแสดง

เกริ่นนำ - นักแสดง

"ภาพยนตร์" หรือภาษาอังกฤษเรียกว่า "motion picture" หรือ cinema หรือ Cine หรือ Film นั้นหมายถึง ภาพถ่ายซึ่งเป็นภาพนิ่งธรรมดา แต่มีกลไกมาช่วยประกอบทำให้ภาพหลายภาพที่ต่อเนื่องกันนั้นเกิดการเคลื่อนไหวคล้ายมีชีวิตขึ้น อเมริกันเรียก "ภาพยนตร์" ว่า "Movie" หมายความว่า เป็นภาพชุดที่เรียงติดต่อกันบนฟิล์มยาว ๆ ซึ่งเกิดจากการถ่ายด้วยกล้องถ่ายภาพยนตร์ (movie camera) เมื่อฉายด้วยเครื่องฉายภาพยนตร์ (movie projector) ไปที่จอ (screen) ก็จะมองเห็นภาพที่จะปรากฏบนจอมีความเคลื่อนไหวติดต่อกันได้เหมือนกับที่เห็นในชีวิตตามธรรมชาติ ²

"นักแสดง" ก็คือบุคคลที่แสดงภาพยนตร์ด้วยกิริยาท่าทาง อารมณ์ เช่น โกรธ ร้องไห้ หัวเราะ ฯลฯ ตามเนื้อเรื่องและผู้กำกับการแสดงต้องการ โดยอาจแยกประเภท ดังนี้ ³

(1) ดารา หรือผู้แสดงนำฝ่ายชายและหญิง ในบทพระเอกนางเอก พระรองนางรอง (star หรือ leading actress) ซึ่งเป็นผู้แสดงในส่วนสำคัญซึ่งเป็นส่วนมากโดยตลอดเรื่อง (main part)

(2) ผู้แสดงฝ่ายชายฝ่ายหญิง ซึ่งแสดงในบทสำคัญเป็นบางตอน (actor - actress) เช่น บทพ่อแม่ ฯลฯ

² สนั่น ปัทมะทิน, ถ่ายทำภาพยนตร์ (พระนคร: โรงพิมพ์ไทยสัมพันธ์, 2506), หน้า 1, อ้างถึงในชูศักดิ์ อติศักดิ์, ศรัทธาของประชาชนที่มีต่อธุรกิจการบันเทิงของไทย (วิทยานิพนธ์ เสนอวิทยาลัยการทัพบก เพื่อประกอบการศึกษา ตามหลักสูตรนายทหารนักเรียน ชุดที่ 20, 2518) หน้า 7.

³ ชูศักดิ์ อติศักดิ์, "ศรัทธาของประชาชนที่มีต่อธุรกิจการบันเทิงของไทย," (วิทยานิพนธ์ เสนอวิทยาลัยกองทัพบก เพื่อประกอบการศึกษาตามหลักสูตรนายทหารนักเรียนชุดที่ 20, 2518) หน้า 109-110.

- (3) ผู้แสดงบทย่อยประกอบในบางตอน เช่น บทคนใช้ (bid part)
- (4) ตัวประกอบ (extra) ซึ่งแสดงอยู่ในพื้นที่แนวหลังของภาพ (background) โดยไม่มีบทพูดเลยแม้แต่คำเดียว
- (5) ผู้แสดงแทนพระเอกนางเอก หรือดาราสำคัญ (double) โดยมากเป็นหญิง ซึ่งดาราสำคัญผู้แสดง ไม่ยอมรับแสดงเฉพาะบทในตอนนั้น เช่น บทโป๊ เปลือย ฉะนั้น Double จะต้องเลือกจากคนที่มีรูปร่างหน้าตาคล้ายกับดาราค้นนั้น เพื่อความเหมาะสมด้วย
- (6) ผู้ยืนแทนหรือแสดงท่าทางแทนดาราสำคัญ ๆ (stand-in) เช่น พระเอกนางเอก ในขณะที่เจ้าหน้าที่กำลังจัดแสงสีโดยยังไม่ได้ถ่ายจริง ซึ่ง stand-in จะต้องแต่งตัวเหมือนดาราค้นที่แสดงในตอนนั้น ๆ โดยหน้าตาไม่ต้องเหมือนดาราค้นนั้น และเสื้อผ้าที่ stand-in สวมใส่จะตัดเย็บไม่ดีเท่าดาราค้นนั้น แต่สีจะเหมือนกันทุกอย่าง เมื่อเจ้าหน้าที่จัดแสงสีไปเสร็จเรียบร้อยแล้ว ก็หมดหน้าที่ของ stand-in ตัวดาราค้นผู้แสดงก็จะแสดงกันต่อไป
- (7) ผู้ที่แสดงฉากโลดโผน ตื่นเต้น หวาดเสียว เสี่ยงอันตราย แทนดาราสำคัญ เช่น ตัวพระเอก (stunt man) โดยมากแสดงแทนดาราชาย ซึ่งจะต้องเลือกเอาคนที่มีรูปร่างลักษณะหน้าตาคล้ายตัวผู้แสดงจริงที่แสดงฉากนั้นที่สุด แต่ละฉากที่แสดงนั้นจะต้องแต่งตัวเหมือนดาราค้นทุกอย่าง เสื้อผ้าต้องตัดเย็บอย่างดีเหมือนดาราค้น stunt-Man จะมีอาชีพที่สามารถเฉพาะอย่าง เช่น แสดงตอนถูกยิงตกจากหลังม้าที่กำลังขี่อยู่ หรือถูกต่อยตกจากที่สูง ฯลฯ

จากที่ได้กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่า ศิลปินซึ่งมีอยู่หลายสาขา เป็นผู้สร้างสรรค์ มีบทบาทต่อชีวิตความเป็นอยู่ ค่านิยม และทัศนคติ ของคนในสังคมเป็นอย่างมากอยู่ตลอดเวลา ดังนั้น การแสดงออกของศิลปิน ไม่ว่าจะในสาขาใด ๆ ย่อมมีส่วนสะท้อนให้เห็นถึงความคิด ความเชื่อ และความศรัทธาของศิลปินเอง ในขณะเดียวกันก็สามารถส่งผลกระทบต่อความคิด ความเห็น ค่านิยม และ โน้มน้าวความศรัทธาแก่ประชาชนในสังคม การรับรู้ของประชาชนที่มีผลการแสดงออกของศิลปิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งศิลปินในด้านการแสดง (ในที่นี้ได้จำกัดความ คือ ศิลปินนักร้องและศิลปินนักแสดง) จะกระจายไปในวงกว้างและรวดเร็ว ซึ่งศิลปินสามารถแสดงผ่านทางสื่อต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นวิทยุ โทรทัศน์ เทป วีดีโอ วารสาร และสิ่งพิมพ์ หรือหนังสือต่าง ๆ อันช่วยเร่งกระตุ้นให้การแสดงออกเหล่านี้มีอิทธิพลมากขึ้น ในกรณีเช่นนี้ หากศิลปินมีจิตสำนึกที่ถูกต้อง การแสดงออกของศิลปินจะช่วยจรรโลงและสร้างสรรค์สังคมให้ดีขึ้น เพราะศิลปินเป็นบุคคลที่มีบทบาทและอิทธิพลในการแสดงออกต่อสังคมมาก

บทบาทศิลปินกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นปัจจัยที่สำคัญของสังคมที่พัฒนาแล้วและมีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาทางการเมือง ในระบอบประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมทางการเมืองมีความสำคัญมาก เพราะทำให้ผู้ปกครองกับผู้อยู่ปกครอง ได้มีโอกาสทราบความต้องการของกันและกันอย่างแท้จริง ทำให้การดำเนินนโยบายของรัฐสนองตอบต่อผู้เป็นเจ้าของประเทศในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

บทบาทศิลปินในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง และกิจกรรมต่าง ๆ ทางการเมือง ประท้วง รณรงค์ทางการเมือง เป็นต้น

ในต่างประเทศศิลปิน ดารานักแสดง มีบทบาทสำคัญทางการเมืองอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในประเทศสหรัฐอเมริกา มีกิจกรรมดังนี้⁴

เจน ฟอนต้า กับเวเนสซา เรดเกรฟ ดาราหญิงแห่งฮอลลีวู้ดเมื่อประมาณยี่สิบกว่าปีก่อน เจน ฟอนต้า เป็นดาราหญิงที่คัดค้านการส่งทหารอเมริกัน ไปสู้รบกับเวียดนาม เจนได้รับความนิยมนจากผู้เห็นด้วยกับเธอมาก แต่ในขณะเดียวกัน เธอก็ถูกโจมตีจากผู้ไม่เห็นด้วยอย่างรุนแรง ชื่อของเจนฟอนต้า กลายเป็นตัวนำแห่งการแสดงออกอย่างกล้าหาญทางความคิดเห็นด้านการเมือง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องใด ๆ เจน ฟอนต้า เป็นผู้นำในการวิจารณ์ทุกกรณีการเมืองและสังคม

เวเนสซา เรดเกรฟ นักแสดงอีกคนที่นำความคิดทางการเมืองไปพูดบนเวทีมอบรางวัลตุ๊กตาทองที่ถ่ายทอดไปทั่วโลก ปีต่อมาเวเนสซา เรดเกรฟ ถูกแบล็กลิสต์จากกรรมการจัดงานมอบรางวัลตุ๊กตาทอง ไม่เชิญเวเนสซาไปเป็นผู้มอบรางวัลอีก

มาร์ลอน แบรินโด เช่นเดียวกัน บนเวทีตุ๊กตาทองโดยที่มาร์ลอน ได้ส่งผู้หญิงอินเดียแดงให้ไปรับรางวัลแทน พร้อมกับให้นำคำพูดและความคิดเห็นของมาร์ลอน แบรินโด ที่ไม่เห็นด้วยกับการที่รัฐบาลอเมริกันข่มเหงชาวอินเดียแดงในสหรัฐอเมริกา

⁴ กิรติ ชนา, "ดารานักแสดงกับบทบาทเวทีการเมือง" "สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์" 12

ริชาร์ด เกียร์⁵ ดาราชายรูปหล่อได้รับเชิญขึ้นมากล่าวสั้นๆ ในการแจกรางวัลออสการ์ เพราะครั้งนั้น ได้มีการซื้อสัญญาและส่งไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีน ได้พูดถึงความรู้สึกของเขาว่าปรารถนาให้ผู้นำของประเทศจีน เต็งเสี่ยวผิง สร้างมาตรการใหม่และปรับท่าทีในด้านสิทธิมนุษยชนที่กำลังขัดแย้งรุนแรงระหว่างจีนและทิเบต โดยให้ถอนทหารออกจากประเทศทิเบตและยินยอมให้ชาวทิเบตดำเนินชีวิตได้อย่างอิสระ

นอกจากนี้ ได้มีการออกกฎหมายห้ามมีการทำแท้งในอเมริกา คนอเมริกันแบ่งความเห็นออกเป็นสองฝ่าย ฝ่ายที่เห็นด้วยคือนักอนุรักษ์นิยม กับฝ่ายที่ไม่เห็นด้วย ฝ่ายหลังเห็นว่าผู้หญิงมีสิทธิเลือกและตัดสินใจเองว่าตนควรจะทำแท้งลูกในท้องของตนหรือไม่ จึงมีการเดินขบวนที่ยิ่งใหญ่ที่สุดมีผู้ร่วมเดินขบวนประท้วงรัฐบาลมากเป็นแสนคนส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง

แถวนำขบวนเป็นดารานักแสดงหญิงหลายคน ซึ่งล้วนมีชื่อเสียงโด่งดังเช่น เกลน โคลส มาร์โล โทมัส เมอร์ริล สตรีป ฯลฯ และดารานักร้องดัง ๆ อีกหลายคน

คนอเมริกันฟังความคิดเห็นของดารานักแสดงและร่วมมือกันแสดงความเป็นประชาติต่อรัฐบาล ดังนั้นความเห็นของนักแสดงมีอิทธิพลมากและแสดงให้เห็นถึงความเป็นประชาธิปไตยที่รวมถึงสิทธิในการพูด สิทธิในการเขียน สิทธิในการลงคะแนนเสียงของชาวอเมริกัน

ดารานักแสดงนักร้องในต่างประเทศมีบทบาททางการเมืองหลายรูปแบบ มิใช่จะแสดงความคิดเห็นทางการเมืองเท่านั้น เช่นในประเทศอิตาลี ปี ค.ศ. 1991 มีดารานางโป (ดาวโป) สมัยครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในประเทศสหรัฐอเมริกา ปี ค.ศ. 1980 มีประธานาธิบดีที่เคยเป็นดาราและได้รับการเลือกตั้งถึง 2 สมัย (8 ปี) คือ ประธานาธิบดีโรนัลด์ เรแกน

ในประเทศฝรั่งเศส ปี ค.ศ. 1995 มีผู้สมัครแข่งขันชิงตำแหน่งประธานาธิบดีฝรั่งเศสปรากฏว่ามีผู้สมัครเป็นดารานางโปของฝรั่งเศสชื่อ มาริลีน (ซึ่งมีการสมัครแข่งขันในเวลาที่คุณเขียนกำลังทำวิทยานิพนธ์และมีการเลือกตั้งในวันที่ 7 พฤษภาคม ค.ศ. 1995)

⁵ ธรรมศักดิ์ ฟังตนเอง และอลิษฐ์ ชมถาวร, ออสการ์เกียรติยศแห่งฮอลลีวู้ด "กระแสวัฒนธรรมที่ล้นสะเทือนโลก" , ศิลปวัฒนธรรม 14 (พฤษภาคม 2536) : 121-122

ทั้งหมดที่กล่าวข้างต้น เป็นส่วนหนึ่งในกิจกรรมที่ศิลปินได้แสดงถึงการมีส่วนร่วมทาง การเมืองของประเทศต่าง ๆ ในการร่วมรณรงค์ ประท้วง เรียกร้องสิทธิต่าง ๆ ในสังคม และ บทบาทศิลปินจะเป็นบทบาทในด้านการเป็นสื่อเพื่อสังคม เชื้อเชิญ และเป็นแบบอย่างให้ผู้อื่นปฏิบัติ ตามสำหรับกิจกรรมศิลปินไทยเช่นเดียวกับศิลปินในประเทศต่าง ๆ ดังจะกล่าวในบทต่อไป

บทบาทศิลปิน ไทยกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ศิลปินไทยในอดีตทำงานอยู่ภายใต้การอุปถัมภ์ของ สถาบันศาสนา และสถาบันกษัตริย์ ศิลปินไทยโดยรวมในช่วง เวลานั้นมิได้สร้างผลงานที่มีเนื้อหาเชิง เสนอปัญหา และวิพากษ์วิจารณ์ใน ด้านสถานการณ์ทางสังคมและสิ่งแวดล้อม จนกระทั่งเมื่อมีเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงการปกครอง จากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย เมื่อ พ.ศ. 2475 สถานการณ์สังคม ไทยในช่วง เวลานั้นมีปัญหาอันเป็นผลมาจากการปฏิวัติรัฐประหารแก่งแย่งอำนาจซึ่งกันและกัน กลุ่ม ศิลปินที่มีบทบาทในการบุกเบิกกิจกรรมทางการเมือง คือกลุ่มศิลปินในด้านสาขาวรรณกรรม (นักเขียน และนักวิจารณ์ศิลปะ) ได้แก่ นายผี(อัศนี พลจันทร์) ศรีบูรพา(กุหลาบ สายประดิษฐ์) จิตร ภูมิศักดิ์ ซึ่งศิลปินเหล่านี้ได้เกิดวิวัฒนาการควบคู่กับสถานการณ์ทางสังคมและสภาพแวดล้อมในแต่ละช่วงเวลา โดยมีปัจจัยด้านการเมืองและการปกครอง เป็นปัจจัยหลักให้ศิลปิน เป็นผู้มิจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม และสิ่งแวดล้อม

ส่วนศิลปินในด้านศิลปะการแสดง ได้แก่ ศิลปินนักร้อง และนักแสดง ซึ่งผู้เขียนได้กำหนด ขอบเขตการศึกษาไว้ดังนี้ พบว่าศิลปินดังกล่าวมีส่วนร่วมในทางการเมือง ดังนี้

ศิลปินประเภทนักร้อง บทบาทในการมีส่วนร่วมทางการเมือง มี 2 สมัย ดังนี้

1. สมัยก่อนเหตุการณ์มหาวิปโยค 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516

จากประวัตินักร้องในอดีตที่ร้องเพลงทำทนายอำนาจรัฐ มีนักร้องเพลงตลาด หรือ นักร้องลูกทุ่ง (ในอดีต คำว่า "ลูกทุ่ง" ไม่เรียกกัน แต่เรียกกันว่า "เพลงตลาด" หรือ "เพลงชีวิต" คือ "คำรณ สัมบุญนานนท์"^๕) วงการลูกทุ่งต่างยกย่องและยอมรับให้เป็นบิดาแห่ง เพลงลูกทุ่งไทย

^๕ เลิศชาย คชยุทธ, "คำรณ สัมบุญนานนท์ บิดาแห่งวงการลูกทุ่งไทย เข้าตำรับตำรา นักการเมือง" มติชนสุดสัปดาห์ 12 (17 กรกฎาคม 2535) : 64

คำารณ ใช้บทเพลงสะท้อนถึงเรื่องราวของชีวิตผู้คนในสังคม ชีวิตของคำารณ อยู่ในช่วงที่บ้านเมืองปกครองด้วยระบอบเผด็จการเต็มรูปแบบ ผู้มีอำนาจสมัยนั้น ได้แก่ พล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์ จอมพลผิน ชุณหะวัณและจอมพล ป.พิบูลสงคราม เพลงส่วนใหญ่ของคำารณเป็นเพลงต่อต้านเผด็จการ วิพากษ์วิจารณ์การเมืองอย่างตรงไปตรงมา ดังนั้นเพลงของคำารณจึงเป็นที่ไม่พอใจของเหล่านักเผด็จการ การสั่งห้ามร้องและห้ามเปิดทางสถานีวิทยุเป็นสิ่งที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ดังนั้น จึงไม่ค่อยมีโอกาสได้ฟังเพลงของคำารณเท่าไร เว้นแต่คำารณจะนำไปร้องบนเวทีสด ๆ ตามงานวัด

เพลงของคำารณได้รับความนิยมและมีบทบาทมากในช่วงปี พ.ศ. 2489 - 2507

เพลงที่มีเนื้อหาต้านการเมือง แยกออกเป็น 2 แนว คือ⁷

- แนวรักชาติ มี 3 เพลง ที่โด่งดังมากที่สุดและประทับใจคนไทยทั่วประเทศเป็นผลงานของ ครูไพบูลย์ บุตรขัน ได้แก่เพลง เขาพระวิหารแห่งความหลัง เนื้อหาของเพลงบันทึกเรื่องราวจากกรณีพิพาทระหว่าง ไทยกับเขมร กรณีเขาพระวิหารละเอียดยิบ อาศัยทำนองลำตัด

เพลงที่สองชื่อเพลง บ้านผมผมรัก เนื้อหาระบุไม่ให้ชาติอื่นมารุกราน เพราะบ้านของใครประเทศของใคร ใครก็ต้องรักในชาติบ้านเมืองตัวเอง ลักษณะเริ่มต้นคล้ายเพลงมาร์ช ก่อนต่อด้วยทำนองสากลเนื้อหาต่อเนื่องจากเพลงเขาพระวิหารแห่งความหลัง เรียกร้องให้คนไทยผนึกกำลังกันสู้คดีที่คนจะมาขึ้นต่อเอาดินแดนไป

เพลงที่สามชื่อเพลง เกียรติเสรีไทย ไม่ทราบชื่อผู้แต่งหรือผู้ให้ทำนองและยังไม่มีแผ่นเสียง จึงนับว่าน่าเสียดาย เกียรติเสรีไทยเป็นเพลงแนวรักชาติ กล่าวถึงคนไทยกลุ่มหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญมากในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่ทำให้ไทยไม่ต้องเป็นประเทศแพ้สงครามไปด้วย ทั้ง ๆ ที่ถูกญี่ปุ่นบุกยึดไว้เรียบร้อยแล้ว

- แนวคัดค้านต่อต้านเผด็จการ เพลงในแนวนั้นไม่เหลือแผ่นเสียงอะไรไว้ให้ได้ทราบทำนองเลย เป็นเพลงรุนแรงถูกห้ามเปิดทั้งสิ้น และเป็นเพลงที่ทำให้ตัวผู้ร้องต้องติดตารางเพราะไปร้องตำผู้นำรัฐบาลอย่างโจ่งแจ้ง

เพลงแรก อสุรินเมือง คำาร้องเป็นของ ณรงค์ ชมสมบูรณ์ ส่วนคำารณเป็นคนใส่ทำนอง นับเป็นเพลงที่รุนแรงมาก

⁷ เลิศชาย ศษุทธ, "คำารณ สัมบุญนานนท์ ลูกทุ่งอันตรราย ร้องเพลงต้านเผด็จการ - นักการเมือง", ศิลปวัฒนธรรม 15 (พฤศจิกายน 2536): 161-163

เนื้อเพลง ได้กล่าวประณามอิทธิพลมืดของอิทธิกรมตำรวจเก่า ศรียานนท์ ที่ได้เข้ามา
 เลี่ยนนามทางการเมือง ด้วยเหตุที่ว่า "เพราะขัดหนทาง โกงกินของพวกกังฉินในพรรคการเมือง"
 ที่ถึงถึงความล้มเหลวของการเลือกตั้ง เพราะมีการโกงกันด้วยการใช้ไฟฟ้า จนกระทั่ง
 ห้าปลายปีก็มีคนดีเข้ามาขัด คือจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ มาช่วยเป่าปัดพวกเปรตและผี... ชับไล่ไอ้
 "สองพันตัวอัปรีย์ออกจากธานี.." และเนื้อเพลงยัง เตือนพล่านด้วยคำสาปแช่งอย่างรุนแรงว่า
 "ขอให้พวกนี้จงฉิบหาย..."

เพลงที่สอง ใครค้ำท่านมา สะท้อนเรื่องราวของยุคมืดอย่างแท้จริงคำร้องเป็นของอรุณ
 ลัมภูณานนท์ คำร้องใส่ทำนองเอง เนื้อเพลงกล่าวถึงอำนาจที่ล้นฟ้าของ "ผู้ใหญ่ในวงงาน" ที่ไม่มี
 ใครกล้าคัดค้านเพราะ "ถ้าขึ้นค้ำออกไปก็จะกลายเป็นบ้า ค้ำดีไม่ดีอาจมีภัยตามมา พอมีภัย
 มรณาหาคดีไม่มี..." และ "ใครขึ้นค้ำก็ต้องตายคือเครื่องหมายของคนดี..."

เพลงที่สาม เพลงศาลเตี้ย ไม่ทราบชื่อผู้แต่งทั้งเนื้อและทำนอง ไม่มีแผ่นเสียงหรือแถบ
 เสียงอะไรเหลือเลย อาจถูกเก็บไปหมดก็ได้เพราะ เป็นเพลงที่ออกมาขัดคอผู้นำและประจานอำนาจ
 เผด็จการเสียไม่มีชั้นดี

ศาลเตี้ย

ปั้งๆๆๆ ระวังลูกปืนนะท่าน กฎหมายเมืองอันธพาลเรียกกันว่า ศาลเตี้ยเอ๋ย แค้นใจ
 ย้ำใจ คิดไปยิ่งซ้ำ ศาลสถิตยุติธรรม ลั่นแล้วซึ่งคำตัดสินใด ๆ เหมือนอยู่ในม่านควนปิ่น ชมชื่น
 คอยระวังภัย เสียงปืนดังครึ่ง โดชีวิตหลุดไปสังเวทมื่อมาร

เสียงปืนครืนเครง ไม่เกรงกฎหมาย เหมือนดังหนึ่งเหยียดความตาย ชีวิตไม่มีความหมาย
 ยืนนาน ร้ายกาจกว่าแดนเสือเปี้ย ศาลเตี้ยนี้เหลือประมาณ เหมือนดังเมืองพวกอันธพาลคือจอมมาร
 ผันดินเมืองไทย เรานับถือพระบုชา ควรสังวรศีลห้าถ้าออกทีนาไว้บ้าง โจน ช่มเทงกันเอง ไม่เกรง
 กฎหมายอย่างไร ชอบใจสินทรัพย์ของใครก็โกงเอาไปเป็นของตนเอง

ร้อยเล่ห์แสนกลเหลือทนชอกซ้ำ ใช้อำนาจยุติธรรมบีบบังคับก่อกรรมให้เขากลับเกรง
 คล้ายว่าเป็นเจ้าของแผ่นดินถือโทษตัดสินเอาเอง ไร้หัวใจของชายนักเลง คนจึงเกรงศาลเตี้ย
 เมืองไทย

ยิงทิ้ง ไอ้เสือเอาชีวิตคนไร้ค่าเหมือนผักปลาน่าเศร้าดวงใจ นีหรือดินแดนศรีอริยเมต
 ไตรย เมตตากรมอยู่ไหนแผ่นดินเป็นไฟไปทุกหย่อมหญ้า ขออำนาจคุณพระธรรมปกป้อง ขอตำรวจ
 ไทยคุ้มครองปราบพวกผยองส่งศาลอาญา ศาลเตี้ยแห่งจอมทารุณเหมือนหุ่นร้ายปีศา เหมือนเป็นมาร
 เหยียดศาลอาญา ปวงประชาระทมดวงใจ

เพลงที่สี่ เทวดาขี้โกง เสียตีสีเหตุการณ์บ้านเมืองยุคนั้นเต็มที่ ถึงขนาดตั้งสมญานามเปรียบเปรยว่า เทวดาขี้โกง เนื้อเพลงบางตอนที่ว่า

"คนโกงกินแกลบกินรำ คนโกงกินน้ำตาลทราย เอ้อระเหยลอยชาย ลอยชายเหมือนกฎหมายไม่มี คนจนคนชาวพารา ลองโกงลองกินดูซิเข้าตะรางทุกที คนมีเป็นพวกเทวดา โกงกินกันเข้าไป พ่อพวงมาลัยลอยไปลอยมา ส่งสารแต่ราษฎร เขาเดือดร้อนขาดคนพึ่งพา เลือกผู้แทนเข้าสภาหวังว่าจะได้ฟังฟัง..."

เพลงที่ห้า ตาสีกำสรวล ครูไพบูลย์ บุตรขัน แต่งเพลงนี้ในทำนองลำตัดไว้ 2 ตอน เป็นเรื่องราวเสียตีสีกักตังการเก็บภาษีที่ชู้ตริตเอากับราษฎรจน ๆ

เนื้อเพลงก่อนสร้อยเพลง เป็นท่วงทำนองลำตัดว่า "แตงนาง แตงนางกางโงง ผมงจะเปิดโปงเรื่องสมัยคุณย่า ฟังกันเล่นเป็นข้อคิดดี (ซ้ำ) เงินพระคลังไม่มี เพิ่มภาษีเข้ามาเบ๊กพ่อ..." ผู้คนสมัยนั้นจำท่อนนี้ได้อย่างแม่นยำและร้องติดปากไปทั่วของแผ่นดินเมืองไทย

เนื้อเพลงให้ตาสีตาส่าเป็นตัวแทนราษฎรจนที่ต้อง "หักอกตรมขมไหม้พุดอะไรไม่ค่อยจะออก..." เพราะ "สมัยนี้เงินเพื่อเหมือนน้ำเอ่อท่วมฝั่ง หนึ่งสตางค์เดี่ยวนั้นก็ไม่มีคุณค่า..." ประชาชนต้องมีสภาพ "ไม่ถึงเดือนก็หน้าดำเอาโรงจำนำเป็นที่พึ่ง ดอกเบี้ยบาทละสลึงยังชักค้ำฝากรักษา.." แล้วประชาชนจน ๆ อย่างตาสีตาส่าจึงได้ "ใคร่ขอวิงวอนเสนอสุนทรข้อสนทนาเพิ่มภาษีเข้ามาจนชาวประช่าบลูแล้วท่าน ภาษีกะปิกษีน้ำปลาภาษีน้ำตาล..." เนื้อเพลงยังได้ประชดประชันอีกว่า "อีกหนอยไม่ช้าไม่นาน ภาษีเล่นงานกระทั่งหายใจ ต้องปิดแสดมบู่ไว้ที่รูดมูกเรา หายใจออกเข้าภาษีเล่นเราไม่รู้เท่าไร..." แต่ตาสีตาส่าก็แสดงความเป็นพลเมืองดีของชาติด้วยการ "เรายอมเสียภาษีด้วยเต็มใจขอเพียงชาติไทยเราพัฒนา..."

ท่อนจบของเพลง ได้กล่าวถึงการทำงานและการวางตนของข้าราชการด้วยการร้องขอว่า "ข้าราชการขอให้ทำงานเพื่อประชาชน อย่าได้คิดว่าตนอยู่เหนือหัวคนเพราะใส่ชฎา ตาสีตาสียายมายายมืออย่างผมเข้ามา เพื่อเสียภาษีค่านา อย่าใช้วาจาเป็นเจ้านาย..."

เพลงที่หก คำรณเขียนเนื้อร้องและทำนองเอง "ชีวิตนักโทษการเมือง" เป็นบทเพลงที่สะท้อนเรื่องราวของนักโทษการเมือง เพื่อเรียกร้องความเห็นใจจากผู้นำนักรัฐบาลในสมัยนั้น

บทเพลงนี้บันทึกประวัติศาสตร์การเมืองไทยสมัยกบฏแมนฮัตตันได้อย่างดี บทเพลงของคำรณสะท้อนถึงเป้าหมายที่แน่นอน ใครฟังแล้วก็อดเห็นใจนักโทษการเมืองไม่ได้

เพลงที่เจ็ด ผลงานของ สุเทพ โชคสกุล ชื่อเพลง "มนต์การเมือง" เป็นเพลงที่ดังมากจนถึงทุกวันนี้ก็ยังมีคนร้องนำไปร้อง เพราะเนื้อหาที่เสียดสีและแทงใจดำพวกนักการเมืองในยุคนั้น เป็นสังขารมาถึงปัจจุบัน มีเนื้อเพลงดังนี้

มนต์การเมือง

"เสียง โฆษณาของนักการเมือง ยกเอาแต่เรื่องที่ดั่งามมาพูดจา มีหนังมาฉายให้ชาวไร่ชาวนาได้ดูชมกันถ้วนหน้า รักรื่นตื่นตากันไป

จะสร้าง ไร่โน้นจะทำ ไร่นี้ยังขาดแคลนทั่วทุกถิ่นแดนฝั่งคูช่างแสนจะชื่นใจ ถนนหนทาง ล้าคลองจะสร้างให้มากมาย เลิกเลี้ยงวัวเลี้ยงควายจะซื้อรถให้มาไถนา

ดีอกดีใจแต่ต่อไปคงสุขอารมณ์ ชาวนาพากันขึ้นขมขนิมดั่งเขาพูดมา พอเป็นผู้แทนฯ นั่งแทนอยู่ในสภา ตั้งหลายปีผ่านมาจะ ไถนายังต้องใช้ควาย

ถนนหนทางที่ว่าจะสร้างก็ยังไม่ มี มักกินอิฐทรายกันปั่นป่วนจะมีกันได้อย่างไร เขาเป็นผู้แทนฯกันยังไม่ทันเท่าไร ทรัพย์สินเงินทองมีมากมาย มันน่าแปลกใจเมื่อคิดขึ้นมา

ปากบอกรักชาติผมฟังอนาถใจจริง เห็นแต่เขาจะช่วงจะชิงตำแหน่งใหญ่ยิ่งกันในสภา วึ่ง เต็มหาเสียงกินเลี้ยงกันใหญ่ตามเหล่าตามบาร์ บางคราวยกพวกเข้าเช่นฆ่า มันเหลือระอา ผู้แทนเมืองไทย

ผมขอวิงวอนราษฎรทั่วทั้งแผ่นดิน ไร่พวกชอบโกงชอบกิน ไร่พวกกังฉินอย่าเลือกเข้าไป เลือกแต่คนดียังมีอยู่อีกมากมายแล้วพี่น้องจะสุขใจ จะพาชาติไทยเรารุ่งเรือง"

ด้วยแนวเพลงดังกล่าวทำให้คารณ สัมบุญตานนท์ เป็นนักร้องที่บอกเรื่องราวการเมืองและการเสียดสีอำนาจรัฐคนเดียวในสมัยนั้น และได้เป็นแนวทางให้นักร้องรุ่นหลังเป็นแบบอย่างสำหรับบทเพลงแห่งชีวิต

2. สมัยเหตุการณ์มหาวิปโยค 14 ตุลาคม 2516 จนถึงเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ

17-20 พฤษภาคม 2535

สภาพเหตุการณ์การเมืองในช่วง 14 ตุลาคม 2516 เป็นการต่อสู้ของนิสิต นักศึกษา ประชาชน กับระบบการปกครองแบบเผด็จการของไทย ในช่วงนี้ศิลปินไทยโดยเฉพาะเพลงเพื่อชีวิต ซึ่งนำโดย สุรชัย จันทิมาธร หรือ หงา คาราวาน สร้างวงดนตรีคาราวาน และเป็นผู้บุกเบิกเป็นประวัติศาสตร์ และตำนานการต่อสู้ของศิลปินไทยที่มีได้กล้วเกรงต่อทระราชย์ ดังตัวอย่างจากเพลง นกสีเหลือง ตอนหนึ่งว่า.....^๘

คุณจำได้ไหม
เหตุการณ์เมื่อวันที่ 14-15 ตุลาคม
คุณจำได้ไหม รอยเลือด คราบน้ำตา
และฝันร้ายของคุณ
วีรชนคนหนุ่มสาวของเราได้ตายไป
ท่ามกลางห้วงกระสุนและแก๊สน้ำตา
ตายไปขณะชูสองมืออันว่างเปล่า
เพื่อเรียกร้องหาเสรีภาพ

จากบทเพลงดังกล่าวเป็นการเล่าชานถึงตำนานการต่อสู้ในเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516

ในช่วงนั้น "คาราวาน" ถือเป็นวงดนตรีเพื่อชีวิตวงแรกที่รวมตัวขึ้นเพื่อเล่นดนตรีตาม มหาวิทยาลัย โรงเรียน และชุมชนกรรมกร เป็นรูปแบบดนตรีโฟล์ค โดยได้รับอิทธิพล บ็อบ ดีแลน และคาราวาน ได้ก่อรูปแบบดนตรีชนิดใหม่ ผสมผสานระหว่างดนตรีในแบบตะวันตก และดนตรีในแบบพื้นบ้านชนบทไทย พร้อมกับเนื้อร้องที่เกี่ยวกับปัญหาเศรษฐกิจ การเมืองในเวลานั้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^๘ ไพฑูรย์ พรหมวิจิตร "ดอกไม้มลายเป็น บทเพลงต่อต้านเผด็จการของนักร้องไทย"
สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 39 (6-12 กันยายน 2535) : 56

หลังการก่อตั้งของ "คาราวาน" ก็มีวงดนตรี "กรรมมาชน" กงล้อ โคมฉาย รุ่งอรุณ
 คุรุธรรม การเผยแพร่ผลงานอยู่ในมหาวิทยาลัยและสนามประท้วง ซึ่งแนวเพลงเพื่อชีวิตจะมี
 เนื้อหากล้าถึงในเรื่องชีวิต ความเป็นอยู่ ความเป็นอยู่ ความเป็นอยู่ ความเป็นอยู่ ความเป็นอยู่ ความเป็นอยู่
 ล้อเลียนการเมืองต่าง ๆ

และเมื่อเกิดเหตุการณ์ ล้อมปราบ-ฆ่าโหด นักศึกษาในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เมื่อ
 วันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 ขบวนการนักศึกษาและกรรมกรได้หลบหนีภัยทางการเมืองเข้าป่า
 ทำให้เป็นยุคมีตประชาธิปไตย กลุ่มดนตรีเพื่อชีวิตถูกต่อต้านจากผู้บริหารประเทศแต่ยังคงเหลือ
 รูปแบบสะท้อนชีวิตทางสังคม ไม่มีการวิพากษ์วิจารณ์การเมือง

จนกระทั่งแอ๊ด คาราบาว ได้ทำให้แนวเพลงเพื่อชีวิตได้รับความนิยมและมีการวิพากษ์
 วิจารณ์การเมืองอย่างรุนแรง และเข้าสู่ระบบธุรกิจเพลง

แอ๊ด คาราบาว ศิลปินนักร้องเพลงไทยร่วมสมัย ผลิตผลงานโดยสะท้อนภาพของสังคม
 และการเมืองไว้ในบทเพลงหลายชุดตั้งแต่ พ.ศ. 2524 จนกระทั่งปัจจุบัน พ.ศ. 2538 ผลงานเพลง
 จะสอดคล้องกับเหตุการณ์การเมืองที่เกิดขึ้นเพื่อสะท้อนให้สังคมเข้าใจ ตัวอย่างเช่น เหตุการณ์
 พฤษภาทมิฬ 17-20 พฤษภาคม 2535 ในบทเพลงชื่อ "ใครฆ่าประชาชน" ซึ่งมีเนื้อหาเชิงคำถาม
 ที่น่าสนใจหลายประการในเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ดังนี้

ใครฆ่าประชาชน

สายเลือดต้องหลังริน

ร้อยพันหมื่นสลายนาย

แล้วใครเล่าปวตร้าว

ก่อนคุณสั่งเห็นี้ยวโก

เราเป็นประชาชน

เช่นฆ่าเราทำไม

สายเลือดต้องหลังริน

เลือดเนื้อที่ล้มตาย

เช่นฆ่าเพราะชิงชัง

ผีห้าชาติานดล

พื้นแผ่นดินต้องร่ำไห้

บาดเจ็บตายล้านคนไทย

ทุกซ์โคกเค็ร่าเจียนขาดใจ

คุณเป็นใครเราเป็นใคร

รักประชาธิปไตย

ใครฆ่าประชาชน

พื้นแผ่นดินต้องร่ำไห้

ล้านเชื้อไขเราทุกคน

หรือคำสั่งนายของตน

ใจให้คนเป็นฆาตกร

คนเห็นคนเป็นผักปลา
 ใบไม้ร่วงก็แคใบไม้
 สายเลือดต้องหลังริน
 17 พฤษภาคม ฉันทราญ
 วิทยุอาณเกล้าเสวีชน

เพราะอำนาจเงินตราลาภยศสนตะพาย
 แต่ที่ล้มตายนั้นคือประชาชน
 พันแผ่นดินต้องร่ำไห้
 พี่น้องไทยยื่นสู้เผด็จการ
 คือผู้คนผู้ควรกล่าวชาน

เกียรติประวัติศาสตร์ไทยยี่นาน
 แห่งการสืบสานประชาธิปไตย

นี่คือกลุ่มศิลปินดนตรีเพื่อชีวิตอันเป็นแบบอย่างของศิลปินที่มีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างชัดเจนบทบาทดังกล่าวจะมีศิลปินสืบทอดตลอดไป และศิลปินในยุคใหม่ ในยุคโลกาภิวัตน์ จะมีกลุ่มศิลปินเพื่อชีวิตกับสภาพเหตุการณ์การเมืองต่อไป

ศิลปินประเภทนักแสดง บทบาทในการมีส่วนร่วมทางการเมืองดังนี้

ในอดีตศิลปินนักแสดงที่มีชื่อเสียง ได้รับความนิยมาจากประชาชนที่มีส่วนร่วมทางการเมือง คือ มิตร ชัยบัญชา (พ.จ.อ.พิเชษฐ ชัยบัญชา)

มิตร ชัยบัญชา (พ.จ.อ.พิเชษฐ ชัยบัญชา)

มิตร ชัยบัญชา เป็นพระเอกภาพยนตร์ไทยที่โด่งดังและมีชื่อเสียงมากในสมัยนั้น ได้ลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ในจังหวัดพระนคร ผู้เขียนศึกษาเหตุการณ์ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนเมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2512 เมื่อพระเอกภาพยนตร์ไทยได้เริ่มสนใจเล่นการเมือง ปรากฏว่าผู้สื่อข่าวของหนังสือพิมพ์สยามนิกร รายงานว่า^๑

"สนามหลวงหวัดจลาจล "มิตร" ไม่ปรากฏตัวตามนัด พุดได้รับการต้อนรับเกรี้ยวกราว" เป็นประวัติการณ์ของการพุดไฮด์ปาร์ค ประชาชนนับแสนให้ความสนใจไปฟังมิตร ชัยบัญชา พุดที่ท้องสนามหลวง เมื่อวันที่ 27 มกราคม พ.ศ.2512 หวัดจลาจลเพราะมิตรมาช้าและไม่ใคร่โฟนซ์ดข้อ

^๑ "สนามหลวงหวัดจลาจล "มิตร" ไม่ปรากฏตัวตามนัด พุดได้รับการต้อนรับเกรี้ยวกราว", สยามนิกร (29 มกราคม 2512) : 1-2

ผู้สื่อข่าวได้รายงานบรรยากาศว่า "ท้องสนามหลวงเมื่อเวลาประมาณ 15.00 น.แดดกำลังร้อนจัด เห็นประชาชนไปจับกลุ่มนั่งข้างยืนข้างอยู่หน้าเวที ประมาณ 200-300 คน ทั้ง ๆ ที่กำหนดเวลาปราศรัยจะเริ่มในเวลา 16.30 น. ประชาชนผู้หนึ่งให้ความเห็นว่า "นี่แหละคุณเมือศิลปินหันมาเล่นการเมือง มันมีอิทธิพลเหนือประชาชนจริง ๆ "

ยิ่งใกล้เวลาประชาชนก็ยิ่งทยอยกันเข้ามาอย่างไม่ขาดสาย จากร้อยเป็นพันจากพันเป็นหมื่น-แสน เพื่อหวังจะชมโคมตาราที่ตนชื่นชอบ จราจรทำงานกันอย่างหนักคนเริ่มมากขึ้นเป็นลำดับข้างหน้านั่งกันเป็นระเบียบเรียบร้อย แม้คำพยายามขยับหาบเข้าไปใกล้ ยายแก่ถามผู้ฟังที่นั่งข้างๆ ถึงมิตรอยู่ตลอดเวลา เพราะขณะนั้นก็ได้เวลาแล้ว

16.30 น. เศษแล้ว ประชาชนก็ยังคงรอดคอยการปรากฏตัวของมิตรและเหล่าตาราที่จะมาช่วยมิตรหาเสียง มีเสียงบ่นเพิ่ม ๆ ทวีไปและหนักขึ้นเมื่อเวลาประมาณ 17.00 น. ก็ยังไม่มีวิ๊วแวงของมิตรเลย คงมีแต่เวทีและนักดนตรีที่ชนเครื่องไม้เครื่องมือขึ้นไป

เริ่มมีเสียงโห่-ฮามาเป็นระยะ ๆ มีการเบียดกันไปเบียดกันมา สร้างความอกสั่นขวัญหายแก่บรรดาผู้มาฟังทั้งหลาย โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก

"เดี๋ยวเถอะ ! เดี่ยวได้วุ่นละ ! " ผู้ฟังคนหนึ่งตะโกนมาแว่ว ๆ ชั่วครู่เดี๋ยวเท่านั้น ก้อนอิฐ ก้อนหิน ไม้รองเท้า ปาขึ้นไปบนเวที อย่างไม่ขาดระยะ เจ้าหน้าที่ นักข่าว นักดนตรีช่างภาพต่างหลบกันจ้าละหวั่น ต่างคนรีบกระโดดลงมาแทบไม่ทัน มีนักร้อง 2-3 คนที่มาถึงก่อนแล้วต้องรีบหนีเอาตัวรอด ผุ่งชนับแสนเริ่มแตกฮือออกไปเหยียบทับกันให้วุ่น

หลังจากที่ปากันจนเหนื่อยแล้วเหตุการณ์ก็สงบลง แต่ยังคงมีเสียงโห่บ้างเล็กน้อย สมพงษ์ พงษ์มิตร* รีบขึ้นมาบนเวทีขอร้องให้ประชาชนสงบนิ่ง และก็สามารถรักษาสถานการณ์ไว้ได้ด้วยมุขตลก ๆ ประชาชนเริ่มจับกลุ่มกันเข้าไปใหม่ พอดีมิตรมาถึงเวทีและขึ้นไปปรากฏตัวต่อฝูงชนซึ่งก็ได้รับเสียงปรบมือจากประชาชนได้ลั่นพอดู ตอนนั้นไมโครโฟนใช้การไม่ได้มิตรต้องใช้เสียงตะโกนให้ประชาชนสงบและนั่งลงอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย ซึ่งก็ได้รับการปฏิบัติตามด้วยดี

เหตุการณ์ยังคงวุ่นวายอยู่เล็กน้อย จนกระทั่งเวลา 18.00 น.กว่า ไมโครโฟนใช้การได้ดี มิตร ชัยบัญชา กล่าวปราศรัยแก่ประชาชนเป็นอันดับแรก มิตรได้มาขอบคุณประชาชนและ

* สมพงษ์ พงษ์มิตร เป็นดารานักแสดงตลก ปัจจุบันเป็นนักแสดงตลกอาวุโส

กล่าวว่าตนเป็นคนของประชาชน ประชาชนให้ทุกสิ่งทุกอย่าง

ต่อการตัดสินใจมาสมัคร ส.ส. ในครั้งนี้ มิตรให้เหตุผลว่าเป็นเพราะตนถูกโกงจากการเลือกตั้งสมาชิกเทศบาลเป็นการแพ้อย่างไม่ยุติธรรม เป็นผลผลักดันให้ต่อสู้เพื่อประชาชนต่อไป จากนั้นมิตร ก็มาเล่าถึงความอัดอั้นตันใจ เมื่อครั้งที่แล้วที่ถูกโกงพร้อมกับขี้กับประชาชนเลือกเข้าไป จะไม่โกงเป็นเด็ดขาด เพราะเป็นคนของประชาชน "ประชาชนเป็นผู้ให้ทุกอย่าง แล้วเรายังจะไปเนรคุณอีกหรือ"? มิตรกล่าวเรียกเสียงฮาได้มากพอดู

ท้ายที่สุดมิตร ได้แนะนำให้ไปใช้สิทธิ์โดยทั่วหน้า ให้เลือกบุคคลไม่ให้เลือกพรรค เพราะพรรคเป็นเพียงยี่ห้อเท่านั้น

จะเห็นได้ว่าความเป็น "ศิลปิน" และความมีชื่อเสียงเป็นดารา สามารถให้ความได้เปรียบกว่าประชาชนธรรมดาทั่วไปมาก แต่อย่างไรก็ตามหลังจากทราบผลการเลือกตั้งจากจำนวนผู้ไปใช้สิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้ง เฉพาะจังหวัดพระนคร ซึ่งมีผู้มีสิทธิออกเสียงทั้งหมด 6 แสน 3 หมื่นคนเศษ มีผู้ไปใช้สิทธิ์เกิน 2 แสน 8 หมื่นคน ประมาณ 38% ปรากฏว่ามิตร ชัยบัญชา ได้ลำดับที่ 31 หมายเลขประจำตัวผู้สมัครหมายเลข 34 สังกัดพรรคแนวประชาธิปไตย ได้รับคะแนน 31,503 คะแนนปรากฏว่ามิตรไม่ได้รับการเลือกตั้ง

ในสมัยปัจจุบัน มีศิลปินนักแสดงที่มีชื่อเสียง มีส่วนร่วมทางการเมืองจำนวนพอสมควร เช่น อภิชาติ หาลำเจียก รณฤทธิชัย คานเขต (รณ ฤทธิชัย) ซึ่งผู้เขียนได้สัมภาษณ์เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในบทที่ 4

นี่คือกลุ่มศิลปินนักแสดง ที่มีส่วนร่วมทางการเมือง โดยการสมัครเป็นผู้แทนราษฎรเพื่อให้สมกับการเป็น "คนของประชาชน" ในบทบาทศิลปินนักแสดง

เมื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองระหว่างศิลปินนักร้องกับศิลปินนักแสดง จะเห็นว่า ศิลปินนักร้องมีกิจกรรมทางการเมืองในรูปแบบที่เป็นการรณรงค์ เรียกร้อง และเป็นสื่อที่ทำให้ประชาชนได้รับอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง โดยศิลปินนักร้องจะแสดงผ่านทางสื่อวิทยุ โทรทัศน์และสื่อมวลชนต่าง ๆ มากกว่าศิลปินนักแสดงที่จะแสดงกิจกรรมทางการเมืองในรูปแบบสมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ ในอดีตของเหล่าศิลปินนักร้อง นักแสดง ได้รับการสืบทอดมาจนปัจจุบัน

บทบาทศิลปิน ไทยกับการเลือกตั้ง

การเลือกตั้ง เป็นกิจกรรมที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งของการปกครองระบอบประชาธิปไตย เพราะการเลือกตั้ง เป็นการแสดงออกซึ่งเจตนารมณ์ของประชาชนผู้เป็นเจ้าของประเทศในอันที่จะมอบความไว้วางใจให้ตัวแทนของปวงชนไปใช้อำนาจแทนตน

สำหรับกิจกรรมการเลือกตั้งของไทยนั้น ศิลปินมีบทบาทกับการเลือกตั้งอย่างมากเพราะรัฐบาลได้สนับสนุนและส่งเสริมกลุ่มศิลปิน โดยพิจารณาจากกระทู้ถามของนายนิยม วรรณัญญา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดลพบุรี พรรคชาติไทย และการตอบกระทู้ถามของพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ดังมีบันทึกดังนี้

วันที่ ๕๒/๒๕๓๖ วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๓๖ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
กระทู้ถามที่ ๑๒๖ ร.

สภาผู้แทนราษฎร

๑ สิงหาคม ๒๕๓๖

เรื่อง การส่งเสริมศิลปินไทย
กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

ข้าพเจ้าขอตั้งกระทู้ถาม ถาพนายกรัฐมนตรี ดังต่อไปนี้

ด้วยข้าพเจ้าได้รับการร้องเรียนจากราษฎร นักศึกษา และนักวิชาการจำนวนมากว่ารัฐบาลไม่สนับสนุนศิลปินเท่าที่ควร ทั้งที่ศิลปินไทยได้สร้างผลงานที่ให้ความบันเทิงแก่คนไทยทั้งประเทศดังจะเห็นได้จากการดูโทรทัศน์ ฟังวิทยุ ปีหนึ่ง ๆ ประเทศไทยสูญเสียเงินตราซื้อผลงานจากศิลปินชาวต่างประเทศมากมาย ถ้ารัฐบาลส่งเสริมศิลปินคนไทยให้มีขวัญกำลังใจ มีเกียรติแล้วจะทำให้ผู้ที่มีความสามารถมีความสนใจที่จะสร้างเกียรติประวัติให้กับวงศ์ตระกูล และประเทศชาติ จึงขอเรียนถามว่า

๑. รัฐบาลมีแผนและนโยบายจะส่งเสริมศิลปินไทยและบุคคลอื่น ๆ ที่มีผลงานสมควรยกฐานะให้เป็นครู อาจารย์ช่วยสอนวิชาแขนงศิลปินไว้อย่างไรบ้าง โดยจะขอให้สถาบันการศึกษายกย่องให้ปริญญาเกิตติมศักดิ์ตามความสามารถ จนถึงชั้นปริญญาเอกจะได้หรือไม่ประการใดขอทราบรายละเอียด

๒. รัฐบาลมีนโยบายอย่างไรบ้างที่จะให้ศิลปินเป็นสื่อของความเป็นธรรม และชอบธรรม เช่น ขอความร่วมมือจากศิลปินสร้างสื่อซึ่งแสดงถึงความเป็นธรรม ความสุจริต ยุติธรรมในการเลือกตั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้านและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ขอทราบรายละเอียด

๓. รัฐบาลมีแผนและนโยบายอย่างไร ที่จะใช้สถานีโทรทัศน์และสถานีวิทยุของรัฐบาลเป็นสื่อ โดยใช้ศิลปินเป็นผู้นำเสนอ เพื่อให้ประชาชนได้รู้จักเรื่องต่าง ๆ ดังเช่น

๑. การอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๒. การรักษาสุขภาพและอนามัยเพื่อให้พ้นจากโรคภัยไข้เจ็บ
๓. การเคารพกฎหมาย กฎจราจร ขอทราบรายละเอียด

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(ลงชื่อ) นิยม วรปัญญา

(นายนิยม วรปัญญา)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดลพบุรี

พรรคชาติไทย

คำตอบกระทู้ถามที่ ๑๒๖ ร.

ของ นายนิยม วรปัญญา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดลพบุรี
เรื่อง การส่งเสริมศิลปินไทย

ข้าพเจ้า พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้รับมอบหมายจาก ฯ พล ฯ นายกรัฐมนตรี ให้เป็นผู้ชี้แจงตอบกระทู้ถามเรื่อง การส่งเสริมศิลปินไทย ข้าพเจ้าขอตอบกระทู้ถามของท่านสมาชิกผู้มีความเกี่ยวข้อง ดังนี้

ข้อ ๒ ที่ถามว่า รัฐบาลมีนโยบายอย่างไรที่จะให้ศิลปินเป็นสื่อของความเป็นธรรมและชอบธรรมเช่น ขอความร่วมมือจากศิลปินสร้างสื่อซึ่งแสดงถึงความเป็นธรรม ความสุจริต ยุติธรรมในการเลือกตั้ง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ขอทราบรายละเอียด

ขอเรียนว่า กระทรวงมหาดไทยมีนโยบายพัฒนาการเมือง ในอันที่จะส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และรณรงค์ให้ประชาชนไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง โดยบริสุทธิ์และยุติธรรม เพื่อให้ทุกฝ่ายได้เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้เป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ และยุติธรรม จะเห็นได้จากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๓๕ และวันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๓๕ กระทรวงมหาดไทยได้พยายามเชิญชวนเหล่าบรรดาศิลปิน นักร้อง นักแสดง เข้ามามีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์เชิญชวนประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ให้ทราบวิธีการเลือกตั้ง ที่ถูกต้อง ให้เห็นถึงความสำคัญของการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยจัดทำเป็นสโปดทางทีวี วิทยุ ออกเผยแพร่สู่สายตาประชาชน ตลอดจนจัดทำเทปเพลงเผยแพร่บทเพลงเพื่อประชาธิปไตย ซึ่งได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากบรรดาเหล่าศิลปิน

จะเห็นได้ว่า รัฐบาลมีนโยบายที่ส่งเสริมศิลปินไทยให้สนับสนุนการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยขอความร่วมมือจากบรรดาศิลปิน นักร้อง นักแสดง ดังคำตอบกระทู้ที่ได้กล่าวมาแล้ว

ดังนั้นผู้เขียนจะแสดงสปอตที่เผยแพร่ประชาสัมพันธ์สู่สายตาประชาชนทางทีวี วิทยู จากการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๓๕ และวันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๓๕ โดยใช้เหล่าบรรดาศิลปินนักร้อง นักแสดง ร่วมกันออกสปอต เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และรณรงค์ให้ประชาชนไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง โดยบริษัทและยุติธรรม ดังนี้

สปอตโฆษณาในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร วันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๓๕*

- นันทิดา แก้วบัวสาย (นักร้อง) กล่าวว่า
"กากบาทแต่ละครั้ง เลือกใครได้โปรดจงคิด"
- สามารถ พยัคฆ์อรุณ (นักมวย, นักร้อง) กล่าวว่า
"อย่าส่งเสริมคนโกง อย่าเลือกคนผิด"
- วงอินคา (วงดนตรี) กล่าวว่า
"ชายเลี้ยง ชายสิทธิ เหมือนชายชีวิตชายชาติ"
- มาลีวัลย์ เจมีน่า (นักร้อง) กล่าวว่า
"ถ้าต้องการให้ชาติมั่นคง ต้องดำรงประชาธิปไตย"
- บุปผา ธรรมบุตร (นักร้อง) กล่าวว่า
"ถือเป็นที่หน้าของคนไทยทุก ๆ คน"
- อรวี สัจจานนท์ (นักร้อง) กล่าวว่า
"รีบไปตรวจสอบหลักฐาน ทะเบียนบ้านและบัตรประชาชน"
- ทรงสิทธิ์ (กบ) รุ่งนพคุณศรี (นักร้อง) กล่าวว่า
"ขอเชิญคนไทยทุกคน เลือกผู้แทนให้ชาติไทยพัฒนา"

* ผู้เขียนถอดเทปวีดิทัศน์ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๓๕ จัดทำสปอตโดย กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

- เขาทราย แกแล็คซี่ (นักมวย, นักร้อง) กล่าวว่า

"ผมเป็นนักมวยไม่เคยล้มมวย ผมเป็นประชาชน ผมจะไม่ขายเสียง วันที่ ๒๒ มีนาคมนี้ ผมขอเชิญพ่อแม่พี่น้องชาวไทย ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ๘ โมงเช้าถึง ๓ โมงเย็น ไปกันมาก ๆ เหมือนที่เคยไปให้กำลังใจผมนะครับ"

- กมลชนก (กวาง) โกมลฐิติ (นักแสดง, นักร้อง) กล่าวว่า

"ผู้หญิงใช้ว่าจะรักสวยรักงามอย่างเดียว อย่างอื่นก็รักเช่นเดียวกับผู้ชายเหมือนกันก็คือประชาธิปไตยยังไฉไลคะ 22 มีนาคม 8 โมงเช้าถึง 3 โมงเย็น ไปเลือกตั้งด้วยกันคะ อ้อและอย่าลืมบัตรประชาชนไปด้วยนะคะ"

- ฉัตรชัย เปล่งพานิช (นักแสดง) กล่าวว่า

"บางครั้งเราต้องรู้จักสิทธิของเรา ใช้สิทธิของเราโดยเฉพาะสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง ไปใช้สิทธิให้พร้อมเพรียงกันนะครับ"

- สรพงศ์ ชาตรี (นักแสดง) กล่าวว่า

"คนที่สมัครรับเลือกตั้ง เขาต้องว่าตัวเองดีมีความสามารถเหมือนกันทุกคน และทำทุกวิถีทางที่จะทำให้ได้รับการเลือกตั้ง และเราก็มีสิทธิ์ของเราเช่นกันที่จะเลือกอย่างเสรี อย่าเห็นแก่สินจ้าง อย่าหวังของรางวัล 22 มีนาคม เวลา 8 โมง - 3 โมง ไปเลือกตั้งอย่างพร้อมเพรียงกัน"

สปอตโฆษณาในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรวันที่ 13 กันยายน 2535*

- สมบัติ เมทะนี (ดารานักแสดง) กล่าวว่า

"หวานพีช ย่อมหวังผล"

- ผุสชา โทณฑิก (นักร้อง นัพิธีกร) กล่าวว่า

"ขจัดคอรัปชั่น"

* ผู้เขียนถอดเทปวีดิทัศน์ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร วันที่ 13 กันยายน 2535 ทำสปอตโดย กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

- พงษ์สิทธิ์ คำภีร์ (นักร้อง) กล่าวว่า
"ถ้าเราขายเสียง ก็เหมือนเราขายชาติ"
- มณฑิ ยามากัย (นักแสดง) กล่าวว่า
"เราพลาดไม่ได้แล้ว"
- พาเมล่า บาวเด็นท์ (นักร้อง) กล่าวว่า
"รักประชาธิปไตย"
- สันติสุข พรหมศิริ (นักแสดง) กล่าวว่า
"ถ้าเราอยากได้ ส.ส.ที่มีคุณภาพ"
- จินตหรา สุขพัฒน์ (นักแสดง) ตอบให้สอดคล้องกับสันติสุข ว่า
"ต้องกำจัดการซื้อเสียง"
- กมลชนก โกมลจิตติ (นักแสดง, นักร้อง) กล่าวว่า
"อนาคตของชาติ ขึ้นอยู่กับท่าน"
- บดินทร์ ตุก (นักแสดง) กล่าวว่า
"ก่อนกากบาทเลือกใครควรคิดให้ดี"
- ทรงสิทธิ์ รุ่งนพคุณศรี (นักร้อง) กล่าวว่า
"ช่วยไปเลือกคนดีที่มีคุณธรรม"
- ลิเรียม ภักดีดำรงฤทธิ์ (นักแสดง) กล่าวว่า
"เลือกผู้แทนอย่างฉลาด ประเทศชาติจะรุ่งเรือง"
- อรพรรณ พานทอง (นักแสดง) กล่าวว่า
"วันที่ 13 กันยายนนี้ นิดอยากเชิญชวนพี่น้องชาวไทยที่รักทุกท่าน ไปเลือกผู้แทนที่ดี"
- ไตรภพ ลิมปพัทธ์ (นักแสดง) กล่าวว่า
"วันพฤหัสบดีวิโยคนั้นจะไม่มี ถ้าเราช่วยกันเลือกคนดีเข้าสภา"
- วิชุดา สังข์สุวรรณ (นักแสดง) กล่าวว่า
"ซื้อเสียงเข้าสภาเป็นนรกสำหรับประชาธิปไตย"

- ตึก กลิ่นสี (นักแสดง) กล่าวว่า
"เลือกคนดีเข้าสภา จะได้ประชาธิปไตย"
- สายธาร นิยมกาญจน์ (นักแสดง) กล่าวว่า
"วันที่ 13 กันยายน 8.00-15.00 น."
- ทศยา เกษลิ่งซ์ (พิธีกร) กล่าวว่า
"อย่านอนหลับทับสิทธิ์นะคะ"
- สีเรียม ภัคดีดำรงฤทธิ์ (นักแสดง) กล่าวว่า
"ขอเชิญพวกเราผู้หญิงไปเลือกตั้งกันมาก ๆ นะคะ"
- สมบัติ เมทะนี (นักแสดง) ตอบกลับว่า
"และผู้ชายก็อย่ายอมแพ้ะครับ ก็ไปเลือกตั้งกันมาก ๆ เหมือนกัน"
- ปวีณา ชารีฟสกุล (นักแสดง) กล่าวว่า
"ชายเสียงชายสิทธิ นอกจากผิดกฎหมายแล้วยังทำลายประชาธิปไตยด้วยนะคะ"
- อนันต์ บุณาค (นักแสดง, นักร้อง) กล่าวว่า
"ปัญหาบ้านเมืองทุกอย่างแก้ไขได้ถ้าพวกเราเลือกคนดี เลือกพรรคการเมืองที่มีคุณภาพ"
- อรพรรณ พานทอง (นักแสดง) กล่าวว่า
"วันที่ 13 กันยายนนี้ นิดอยากเชิญชวนพี่น้องชาวไทย ไปเลือกคนที่ดี และพรรคการเมืองที่ดี เพื่อไปบริหารบ้านเมืองของเราให้เจริญก้าวหน้านะคะ"
- ศรินทรา นิยากร (นักร้อง) กล่าวว่า
"เลือกตั้งอีกที คราวนี้เลือกคนที่ไม่คดโกงนะคะ"
- วรณิศา ศรีวิเชียร (นักแสดง) กล่าวว่า
"ถ้าท่านผิดหวังกับผู้แทนที่ท่านเคยเลือกไปใช้สิทธิครั้งนี้เลือกคนดีที่มีคุณธรรมนะคะ"
- เพ็ญพักตร์ ศิริกุล (นักร้อง, นักแสดง) กล่าวว่า
"ตรวจดูรายชื่อ ตรวจดูบัตรประชาชน บมบัตร์ บมสิทธิเลือกตั้ง นะเจ้า"
- เบ็ต ชาญชัย (ดาราดลก) พูดภาษาภาคใต้ว่า
"เลือกไปทำไมคนชื้อเสียง เลือกไปภายภาคหน้า
พิจารณาให้ดีเวลาเลือก"

- ธงชัย ประสงค์สันติ (นักแสดง, นักร้อง) พูดภาษาอีสานว่า
"เลือกตั้งอีกทีนึง ให้เลือกคนบ่คตบ่โกง เข้าไปทำงานแทนเฮาในสภา วันที่ 13 กันยายนนี้ผมอยากให้พี่น้องทุกคน ไปใช้สิทธิเลือกตั้งทุกคนนะเด้อ ประเทศชาติจะได้เจริญ"
- ตึก กลิ่นสี (นักแสดง) พูดปนตลกว่า
"แสบปีนิวเียร์ แเนียงไม่ได้ถึง... คราวที่แล้วเลือกคนผิดเข้าสภา คราวนี้คิดและตัดสินใจใหม่เลือกคนดีเข้าสภาจะได้ประชาธิปไตยที่แน่นอน แสบปีเบิร์ตเดย์ไปแล้ว...(หัวเราะ)"
- ทศยา เกษลิ่งซ์ (พิธีกร) กล่าวว่า
"เพื่อชาติ เพื่อประชาธิปไตย ขอเชิญพี่น้องชาวไทยร่วมใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งอย่างอนหลับทับสิทธิ์นะคะ"
- วิทวัส สุนทรวิเนตร์ (พิธีกร) กล่าวว่า
"โอกาสอันชอบธรรมของพวกเราชาวไทยทุกคนมาถึงแล้วนะครับ ขอเชิญพี่น้องชาวไทยไปร่วมแสดงประชามติโดยการไปใช้สิทธิเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอีกครั้งหนึ่ง โอกาสนี้ละครับเราจะได้รับรัฐบาลตามที่เราต้องการ พบกันวันเลือกตั้งนะครับ"
- ต๋อง ศิษย์ฉ่อย (นักสันทนาการ) กล่าวว่า
"ผมใช้เวลาในต่างประเทศทำการฝึกซ้อมและแข่งขัน รู้สึกว่าภาพพจน์เมืองไทยน่าเป็นห่วงมาก ผมอยากให้ภาพพจน์เมืองไทยดีขึ้นเหมือนเดิม เลือกตั้งคราวนี้ผมขอให้เลือกคนดีมาแก้ไขปัญหามันเมือง อย่าพลาดนะครับ... เหมือนต๋อง ซึ่งไม่พลาดเหมือนกัน"

เห็นได้ว่าบทบาทของเหล่าศิลปินกับการเลือกตั้งของไทยนั้น ศิลปิน นักแสดง นักร้องมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสนับสนุนการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยเฉพาะในฐานะที่เป็นคนของประชาชน เพราะเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียง (celebrity) ประชาชนรู้จักจึงทำให้รัฐเห็นความสำคัญของเหล่าบรรดาศิลปินดังนั้นกลุ่มศิลปินจึงแนะนำและเป็นแบบอย่างให้กับประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งโดยบริสุทธิ์ ยุติธรรมได้

แต่อย่างไรก็ตาม รัฐได้พยายามเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และรณรงค์ให้ประชาชนไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง โดยบริสุทธิ์ และยุติธรรม โดยให้มีกิจกรรมอีกรูปแบบคือ การแสดงคอนเสิร์ต¹⁰ เรียกว่า คอนเสิร์ตประชาธิปไตย กลุ่มศิลปินนักร้อง ได้ร่วมทัวร์ออกแสดงคอนเสิร์ตประชาธิปไตย โดยกระทรวงมหาดไทยประสานกับค่านิติทัศน์ โปรโมชันและอนบ่า ทำกิจกรรมด้านบันเทิง รณรงค์ต่อต้านการซื้อขายเสียงเลือกตั้ง เผยแพร่ประชาธิปไตย โดยเล็งเห็นว่าการใช้ดนตรีเสียงเพลง และการแสดงบนเวที เพื่อประชาสัมพันธ์เชิญชวนประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ได้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งและสอดแทรกความรู้เรื่องประชาธิปไตย ซึ่งจะแสดงคอนเสิร์ตในจังหวัดสำคัญทั่วประเทศ ไทย อันจะเป็นสื่อในการปลุกฝังจิตสำนึกทางการเมืองและหลักประชาธิปไตย

ฉะนั้นบทบาทศิลปินกับการเลือกตั้งจึงมีความสำคัญมาก และไม่ใช่ว่าเฉพาะการเลือกตั้งในระดับชาติเท่านั้น รัฐต้องส่งเสริมสนับสนุนและขอความร่วมมือให้กลุ่มศิลปินเข้ามามีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการเลือกตั้งทุกระดับจึงจะเป็นการส่งเสริมระบบการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพราะบทบาทของศิลปินกับการเลือกตั้งจะเป็นสื่อที่ให้ประชาชนด้วยความ เป็นกลาง เป็นธรรมและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ในรูปแบบหนึ่งของระบบการเมืองไทย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹⁰ " 5 เม.ย. วันเลือกตั้ง, "ข่าวสด (31 ตุลาคม 2534): 4.